

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Розвиток пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку у процесі пошуково-дослідницької діяльності

Автор

Науковий керівник / Експерт

Байсак Ю.Л.**Котелянець ю Ю.С.**

підрозділ

кафедра дошкільної та початкової освіти

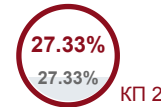
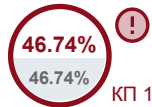
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		5
Інтервали		0
Мікропробіли		91
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		633

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

13386

Кількість слів

106508

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	http://dpspace.msu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3034/1/n17-35-42.pdf	152	1.14 %
2	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9484/3/Havrylo_Psykholohichna_i_pedahohi_chni.pdf	147	1.10 %
3	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9484/3/Havrylo_Psykholohichna_i_pedahohi_chni.pdf	118	0.88 %
4	http://eprints.cdu.edu.ua/4122/1/kazan.pdf	97	0.72 %

5	http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe? C21COM=2&I2DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name =PDF/ird_2013_29_29.pdf	94	0.70 %
6	http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4673/1/%D0%93%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%27%D1%8F%D0%BA%20%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%BD%D0%B0.%20%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf	87	0.65 %
7	http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe? C21COM=2&I2DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name =PDF/ird_2013_29_29.pdf	87	0.65 %
8	Агафонова В.В. Методичний супровід формування дослідницької компетентності дошкільників в ігровій діяльності.pdf 12/3/2023 Kryvyi Rih State Pedagogical University (Kryvyi Rih State Pedagogical University)	74	0.55 %
9	http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/103/2620/5621-1?inline=1	71	0.53 %
10	http://eprints.cdu.edu.ua/4122/1/kazan.pdf	66	0.49 %

з домашньої бази даних (1.13 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Суружю_Антиплагіат 5/30/2024 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	130 (9)	0.97 %
2	Казка як засіб формування толерантності дітей дошкільного віку 11/23/2023 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	14 (1)	0.10 %
3	«Формування розумових здібностей дошкільників засобами дидактичної гри» 12/8/2021 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (Факультет педагогіки, психології та мистецтв)	7 (1)	0.05 %

з програми обміну базами даних (11.56 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Розвиток пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку в навчально-ігровому середовищі 12/8/2021 National University "Chernihiv Collegium" (National University "Chernihiv Collegium")	707 (58)	5.28 %
2	Агафонова В.В. Методичний супровід формування дослідницької компетентності дошкільників в ігровій діяльності.pdf 12/3/2023 Kryvyi Rih State Pedagogical University (Kryvyi Rih State Pedagogical University)	304 (13)	2.27 %
3	Пономаренко_Кузіна_Монографія_місто Рига.doc 3/29/2023 Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика")	133 (6)	0.99 %
4	tnpu/Diplomni/Diplomni_2015/15d507/Харечко Сергій Юрійович/дипломна робота.docx 8/23/2017 V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogic University (TNPУ) students work	81 (5)	0.61 %

5	ПФ-M21-9124116 Мирончук Н.В._з додатками 6/16/2024 Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy (Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy)	75 (7)	0.56 %
6	МРІЧКО_Потапчук.docx 11/18/2020 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (VSPNU) (VSPNU)	55 (1)	0.41 %
7	Педагогічні умови пізнавального розвитку дітей старшого дошкільного віку 12/8/2021 Nizhyn Mykola Gogol State University (Факультет психології та соціальної роботи)	54 (7)	0.40 %
8	Діхтяренко_стаття.docx 12/23/2022 Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика")	43 (2)	0.32 %
9	Особенности развития познавательного интереса у дошкольников средствами ИКТ Some features of the development preschoolers' cognitive interest by means of information and communication technologies 10/14/2021 South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky (Бібліотека)	36 (2)	0.27 %
10	Васютин.doc 11/2/2018 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (VSPNU) (VSPNU)	13 (1)	0.10 %
11	Формування пізнавального інтересу до навчання природознавства учнів початкової школи засобами нетрадиційних уроків 12/7/2020 Nizhyn Mykola Gogol State University (Факультет психології та соціальної роботи)	13 (1)	0.10 %
12	Використання на уроках мови народознавчого матеріалу як засобу мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи 12/6/2021 Hlukhiv National Pedagogical University of Oleksandr Dovzhenko (Hlukhiv National Pedagogical University of Oleksandr Dovzhenko)	9 (1)	0.07 %
13	Формування природничо-екологічної компетентності у дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва 10/20/2023 National University "Chernihiv Collegium" (National University "Chernihiv Collegium")	8 (1)	0.06 %
14	на плагіат.docx 11/18/2019 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (VSPNU) (Педагогічний факультет)	7 (1)	0.05 %
15	ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТІВ 12/4/2023 Hlukhiv National Pedagogical University of Oleksandr Dovzhenko (Hlukhiv National Pedagogical University of Oleksandr Dovzhenko)	5 (1)	0.04 %
16	Карук_ДИСЕРТАЦІЯ 16.10.2022.docx 10/18/2022 Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського)	5 (1)	0.04 %
з Інтернету (34.05 %)			
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://ird.npu.edu.ua/files/syddy_pastyshenko.pdf	427 (17)	3.19 %

2	http://eprints.cdu.edu.ua/4122/1/kazan.pdf	396 (11)	2.96 %
3	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9484/3/Havrylo_Psykholohichna_i_pedahohichni.pdf	305 (5)	2.28 %
4	https://docplayer.net/65597890-Pidgotovka-maybutnih-pedagogiv-u-konteksti-standartizaciyi-pochatkovoyi-osviti.html	263 (13)	1.96 %
5	http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4673/1/%D0%93%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%27%D1%8F%D0%BA%20%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%BD%D0%B0.%20%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf	255 (8)	1.90 %
6	http://eprints.zu.edu.ua/33384/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%A5%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%5B23497%5D.pdf	220 (5)	1.64 %
7	http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17244/1/Research%20and%20experimental.pdf	185 (10)	1.38 %
8	http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Vird_2013_29_29.pdf	181 (2)	1.35 %
9	http://ped.pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/pochtkova_ocvita.pdf	170 (6)	1.27 %
10	http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA(%D0%B2%D0%B8%D0%BF.3).pdf	165 (7)	1.23 %
11	http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/103/2620/5621-1?inline=1	163 (6)	1.22 %
12	http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15538/1/36.pdf	155 (6)	1.16 %
13	http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3034/1/n17-35-42.pdf	152 (1)	1.14 %
14	http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12227/1/4.pdf	146 (10)	1.09 %
15	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/10122/1/Maftik%20%20DO6%20Magistr.pdf	108 (3)	0.81 %
16	https://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/01400657_0.html	96 (8)	0.72 %
17	https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/download/5425/5389	96 (7)	0.72 %
18	http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1495/1/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%92%D0%B0%D1%81%D1%8E%D1%82%D0%B0.pdf	90 (3)	0.67 %
19	http://www.zinkiv-irmc.pl.sch.in.ua/Files/downloads/%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B6%D0%BA%D0%B0.docx	79 (5)	0.59 %
20	https://www.doccity.com/ru/vpliv-ikt-na-piznavalniy-interes-uchniv-v-procesi-problemnogo-navchannya/4571875/	79 (2)	0.59 %
21	http://lib.pnu.edu.ua/files/Visniki/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%20%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%80%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.%20%D0%92%D0%B8%D0%BF.%205.,%202015%20%D1%80..pdf	77 (5)	0.58 %

22	http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/17576/1/Podlinyaeva.pdf	67 (3)	0.50 %
23	http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pchv_2018_4_7.pdf	63 (2)	0.47 %
24	http://lkp.ndu.edu.ua/index.php/nz/article/view/647/648	39 (2)	0.29 %
25	https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5703/1/%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0_%D0%A9%D0%B5%D1%80%D0%B1%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%9E.%D0%AF.pdf	38 (1)	0.28 %
26	https://telegra.ph/P%D1%96znavalnij-%D1%96nteres---Pedagogika-kurovaya-rabota-10-01	38 (2)	0.28 %
27	http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pednauk_2016_9_6.pdf	37 (2)	0.28 %
28	https://peskiadmin.ru/uk/kurovaya-rabota-razvitie-lyuboznatelnosti-i-interesa-kak.html	37 (3)	0.28 %
29	http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/14263/cherenko_pedf_2021.pdf?sequence=1	37 (4)	0.28 %
30	https://ua-referat.com/uploaded/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayininacionalenij-ekologo-natur/index8.html	36 (2)	0.27 %
31	http://eprints.zu.edu.ua/13267/1/konf_ped_2013.pdf	36 (2)	0.27 %
32	https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/01/zb-frr2019.pdf	33 (3)	0.25 %
33	http://4ua.co.ua/pedagogics/ra3ac69a4d43b89421316c26_0.html	26 (2)	0.19 %
34	https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/10695/Okhrymchuk.pdf?sequence=1	26 (2)	0.19 %
35	https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/%D0%94%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0-%D0%B2-%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96.pdf	26 (1)	0.19 %
36	http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/1638/zb%20kaf%20doshk%20i%20posh%20osvity.pdf?sequence=1&isAllowed=y	25 (1)	0.19 %
37	https://fdo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/Referat-Vysotska-O.G..pdf	22 (1)	0.16 %
38	https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/14962/Suprunenko_pedf_2021.pdf?sequence=1	22 (2)	0.16 %
39	http://ukrdeti.com/wp-content/uploads/2018/01/%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-2-%D0%95%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%8F%D0%BA-%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%B9-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4-%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8-%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2.pdf	21 (1)	0.16 %

40	http://7000.kiev.ua/?s=card/29091	17 (2)	0.13 %
41	https://tetyanashport.at.ua/metodichna/proektna_dijalnist_khimiji.doc	15 (1)	0.11 %
42	https://2djp.su/%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%8B/720426/	13 (1)	0.10 %
43	https://divovo.in.ua/osoblivosti-organizaciyi-eksperimentuvannya-molodshih-doshkile.html	12 (1)	0.09 %
44	http://dnz400.edu.kh.ua/Files/downloads/03.03.2016%20%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83.docx	11 (1)	0.08 %
45	http://enpui.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36978/Shevchenko.pdf?sequence=1	9 (1)	0.07 %
46	http://vippo.org.ua/files/doshkilna/konsult6-1526980327.doc	9 (1)	0.07 %
47	https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8834/%D0%9C%D0%90%D0%A2_%D0%92%D1%81%D0%B5%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%2030.11.%202023.pdf?sequence=1	9 (1)	0.07 %
48	https://referaty.unex.one/abstracts/ua/pedagogica/pedagogica_19200_8.php	8 (1)	0.06 %
49	https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9615/%D0%94%D0%98%D0%A2%D0%AF%D0%A7%D0%86%20%D0%9E%D0%9A%D0%9A%D0%90%D0%97%D0%86%D0%9E%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%D0%9C%D0%98%20%D0%AF%D0%9A%20%D0%92%D0%98%D0%94%20%D0%95%D0%9B%D0%95%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%A2%D0%90%D0%A0%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E%20%D0%95%D0%9A%D0%A1%D0%9F%D0%95%D0%A0%D0%98%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%A2%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%94%D0%9E%D0%A8%D0%9A%D0%86%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%98%D0%9A%D0%86%D0%92.pdf	7 (1)	0.05 %
50	http://doshkilliy.at.ua/zbirnik_materialiv_iii_vseukrajinskoji_naukovo-pra.pdf	6 (1)	0.04 %
51	http://93.183.203.244/xmlui/bitstream/handle/123456789/3700/6.pdf?sequence=1&isAllowed=y	5 (1)	0.04 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------

Байсак Юлія Леонідівна

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Керівник - доктор педагогічних наук, доцент Котелянець Ю.С.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1 Характеристика поняття «пізнавальний інтерес», його особливості та значення для розвитку дітей дошкільного віку

У основі сучасних досліджень пізнавального інтересу лежать праці Л.Виготського, А.Смірнова, С.Рубінштейна, Б.Теплова, Л.Занкова, Д.Узнадзе, В.Мясіщева, Г.Щукіної та інших відомих психологів. Сутність поняття «інтересу», вікові характеристики та різноманітні аспекти формування пізнавальних інтересів у дітей висвітлено в наукових розвідках Я.Коменського, В.Зеньківського, Й.Песталоцці, Ж.Руссо, К.Ушинського, С.Ананьєва, П.Блонського, С.Русової, Т.Лубенця, О.Нечаєва та інші.

У багатьох нормативних документах, в Базовому компоненті дошкільної освіти України зокрема, наголошено на тому що пізнавальний розвиток особистості дитини є пріоритетним. Для здійснення модернізації освіти важливо вдосконалити систему роботи, яка спрямована на формування пізнавального інтересу дітей дошкільного віку. Зважаючи на ці факти оновлення шляхів організації дошкільної освіти зазнало особливої уваги, оскільки пізнавальний інтерес та пізнавальна активність до об'єктів, явищ з'являється тоді, коли у дитини виробляється вміння встановлювати причинно-наслідкові залежності, самостійно простежувати логіку подій у процесі здійснення пошукової діяльності. Розвиток інтелектуальних здібностей дошкільника відбувається під час її навчально-пізнавальної діяльності, яка

спрямована на здобуття вмінь, знань та навичок, формування ключових компетентностей загалом. У структурі цієї діяльності передбачено вироблення у дитини вміння вчитися, сприймати навчальні завдання та обдумувати способи їх розв'язання та застосування результатів, проте активність розвитку інтелектуальних здібностей зростає в процесі виконання різноманітних практичних завдань, у яких слід виокремлювати основне, порівнювати та досліджувати. Пріоритетним напрямом нині у сфері дошкільної освіти є формування у дитини вміння системно думати про об'єкти довкілля, розв'язувати творчі задачі, складати казки, розповіді, загадки. Реалізація компетентнісного підходу пов'язана з використанням методів активізації навчально-пізнавальної діяльності, що є системою прийомів та способів психолого-педагогічного впливу, яку зорієнтовано насамперед на розвиток у дітей творчого самостійного мислення, активізацію пізнавальної діяльності, формування творчих вмінь та навичок нестандартного розв'язання дослідницьких завдань.

В перекладі з латинської мови термін інтерес (interest) означає важливий. Здійснюючи аналіз психологічної, педагогічної, філософської літератури було виявлено різноманітні тлумачення поняття «інтерес». В українську мову термін «інтерес» був запозичений з німецької мови (interesse) на початку XVIII ст. із німецької зі тлумаченням «користь, вигода». Більшість людей до середини цього століття слово інтерес вживала саме з такою семантикою [35].

Здійснене узагальнення психолого-педагогічних досліджень з питань формування пізнавальних інтересів дало підстави розглядати **інтерес як вибіркове емоційно-пізнавальне ставлення особистості до предметів, людей, явищ, подій навколишньої дійсності**, а також до певних видів діяльності, які мають життєве значення для неї; як прояв мислительної та емоційної активності, як своєрідний сплав інтелектуальних емоційно-вольових та процесів, як структуру, що складається з домінуючих потреб, як ставлення особистості до світу. Так, **психологічне поняття «інтерес» характеризується багатогранністю змісту, форм прояву та ролі** задля становлення та життєдіяльності людини. Період дошкільного дитинства характеризується інтенсивним розвитком **розумових та фізичних дій в плані накопичення духовних сил** особистості. Саме в цей ключовий період відбувається інтенсивний ріст організму. Зокрема значно збільшується активність її **мозку, зумовлюючи тим самим активні процеси вищої нервової діяльності**. Згідно з чисельними **науковими доробками** дошкільний вік є етапом **фізичного та психічного розвитку дитини від 3 до 6 років**. **Коли говорять про «ранній розвиток** дитини», на увазі мають інтенсивний розвиток її здібностей у період **від 0 до 5-6 років**. Вченими було з'ясовано, **що розвиток клітин головного мозку людини до трьох років завершується на 70%, а вже в віці до шести-семи років – на 90%**, що свідчить про те що **можливостей ми втрачаємо, не використовуючи вроджений потенціал** особистості [39].

У дитини **на шостому році життя відбувається формування первинних форм тіла будови, відповідної статі**. **Збільшується зріст та вага** дитини, **загальна будова її тіла, відбувається збільшення ваги м'язів, слухових та зорових характеристик, але відбуваються найбільш важливі та суттєві зміни в психічній сфері дошкільника**. Ці зміни стосуються пізнавальної, емоційної та вольової сфер та **свідчать про певний переломний період, перехід дитини до систематичного навчального процесу**.

В.Мясіцев та Г. Костюк тлумачать «інтерес» - як активне пізнавальне ставлення особистості до світу. Отже, інтерес та пізнання між собою тісно пов'язані, та якщо пізнання певною мірою можливе і без інтересу, то інтерес активізується, виникає, розвивається та зникає при умові здатності особистості до пізнання та в результаті нього.

Г.Шукіна в пізнавальному інтересі виділяє його інтелектуальну спрямованість, емоційну забарвленість, вольові дії. С.Рубінштейн наголосив інтелектуально-емоційний характер інтересу. На думку Б.Ананьєва та А.Ухтомського дають тлумачення «пізнавальному інтересу» як вибіркової спрямованості до сфери **пізнання, до її предметної і процесуальної сторін. Інтерес до пізнання є самоцінною сутністю людини, без якої вона перестала бути особистістю і реагувати на навколишній світ, у якому живе**.

Наукове вивчення проблеми інтересу відбувається у контексті аналізу особистості та її структури. Так, більшість дослідників відносять дане питання до спрямованості індивіда або ж до його мотиваційної сфери. Хоч явище було об'єктом чисельних практичних та теоретичних пошуків, до нині єдиного тлумачення не існує. В більш широкому розумінні це емоційне переживання пізнавальної потреби. Низка психологів говорять про інтерес як про усвідомлену потребу особистості, інші ж науковці ототожнюють його з спрямованістю уваги. Проте більшість науковців бачить **сутність феномену у пізнавальному ставленні особистості до дійсності. Окрім того, пізнавальний інтерес має форму психічного стану, який досить швидко трансформується у психологічні властивості людини, які характеризують її активність та емоційні стани. Інтерес є спонукою пізнання людини, який існує у наступних формах: інтелектуальна активність, цікавість, ставлення. Існує між ними, причинна зумовленість: в онтогенезі виникає цікавість у вигляді орієнтованої інстинктивної реакції, що стимулює появу пізнавальної допитливості, а згодом з'являється ставлення людини до певної сфери знань** [27, с. 109].

Науковці класифікують інтереси за широтою, змістом, глибиною, інтенсивністю, стабільністю, тривалістю. Л.Виготський тлумачить **інтерес, як специфічний рівень розвитку** потреби людини, що характеризується волею та свідомістю, і це є вищою культурною потребою, **які керують її поведінкою** [47, с. 83].

С.Ладивір зауважував, **що інтерес виступає показником активності в пізнавальних процесах**. В.Ковальов та Б.Додонов **вказують на різне сприйняття психологічних явищ, що предствляють інтерес**. А.Ковальов відносить **це явище до процесу розуміння**. Інші науковці його розкривають через концентрацію. Проте є багато науковців, які це розглядають як **індивідуальний вид діяльності**. Як зазначає Б.Додонов також наголосує на тому, **що це явище проявляється у вигляді швидко змінюваних (або ж зникаючих) психічних станів, або ж у вигляді рис особистості, які повторюються систематично в переживаннях та діяльності** [11, с. 15].

Один із засновників гуманістичної психології, К.Роджерс, наголосував, що на інтереси дитини можуть впливати знання, які вона здобула, та відкриття, які були нею безпосередньо зроблені [55, с.80]. Саме тому треба зазначити, що провідною **умовою пізнавальної активності дітей дошкільного віку є висунення її на вищий рівень, тобто прояв власної практичної дослідницької активності дітей дошкільного віку. Дослідження та спостереження педагогів-практиків показали, що в ситуаціях, коли творчість та самостійність дітей дошкільного віку обмежені, часто знання здобуваються лише формально, тобто самою дитиною інформація не сприймається, отже і її пізнавальні процеси перебувають не на належному рівні. Таке явище є одним із найважливіших факторів навчання дітей, оскільки їх взаємодія з навколишнім світом можлива тільки за наявності інтересів, активності та діяльності дошкільника**. М.Ярмаченко зазначає, що педагоги щодо опису інтересу вживають: зміст, обсяг, стійкість, міцність та обґрунтованість. На думку педагогів, це явище у навчанні відіграє ключову роль, оскільки допомагає дітям отримати більш систематичні знання [55, с.6].

Педагоги та психологи виділяють декілька стадій інтересу: зацікавленість, допитливість, пізнавальні інтереси.

Зацікавленість є першим шаблоном, стадією елементарного орієнтування, яка пов'язана з новизною предмета. Дошкільники можуть зацікавитися самим предметом, проте у них не виникає прагнення до пізнання їх сутності. Це ситуативний інтерес, який як у дітей швидко виникає так і швидко зникає. Не можна дитину силою змусити вчитися. Процес навчання буде якісним тоді, коли дошкільник віку стане зацікавленим у тому, щоб здобувати знання.

Допитливість - характеризується прагненням дитини ознайомитися з предметом глибше, вийти за межі видимого та чутного, розширити власне пізнання. Інтерес на цій стадії виражається у вигляді здивування та прагненні дитини довідатися про нове. Дошкільника більше **цікавить не скільки сам принцип дії, скільки механізм, за допомогою якого вона виникає. Отже, інтерес вже не знаходиться на поверхні окремих факторів, але ще не проникає настільки в навчання, щоб проявити закономірності. Стадія пізнавальних інтересів - характеризується тим, що у дошкільників виникають не лише проблемні питання чи то потреба в пізнавальних ситуаціях, але й бажання її вирішувати самостійно. У центрі уваги дитини дошкільного віку не одержання готового матеріалу, який вивчається, а проблема (тобто пізнавальна задача), яку треба вирішити.**

Р[1]Павелків у своїх наукових розвідках зосередив увагу на тому, що спочатку пізнавальний інтерес **з'являється у дітей дошкільного віку та стає основою навчальної діяльності. Задля досягнення значного прогресу та набуття дитиною нових знань педагогу треба дотримуватись низки вимог: самостійності навчання, уникнення в процесі навчання односторонності, логіка набутих знань, отримання дитиною нових знання відбуваються через емоційну насиченість, яскравість предмету вивчення та звичайно позитивне підкріплення від дорослих [36, с. 11-12]. Ключовою особливістю інтересу є Власне зв'язок інтересу з емоційною сферою** є ключовою особливістю інтересу, а **серцевиною інтересу є почуття.**

Інтерес викликаний зацікавленістю пізнати навколишню дійсність, а формування інтересу це щось автоматичне, що зумовлюється соціальним оточенням, сферою та характером діяльності не тільки людини, як суб'єкта пізнання, але й тих хто її оточує [33, с. 89]. Свій інтерес дошкільник реалізовує під час діяльності, оскільки найбільшим мотивом у навчанні є саме пізнавальний інтерес, який взаємодіє із системою ціннісних орієнтацій, метою, результатом та відображає складові компоненти особистості: волю, інтелект та її почуття. За конкретних умов переростає інтерес у стійку рису. Пізнавальний інтерес - це емоційно усвідомлена, вибірково спрямований, зведена до предмета та діяльності, що супроводжується задоволенням особистості від самого процесу та отриманого від виконаної діяльності результату. Пізнавальному інтересу характерна емоційність, усвідомленість, вольова спрямованість.

Когнітивна потреба є джерелом пізнавального інтересу, а **процес задоволення цієї потреби дитини виконується як пошук, який спрямований на відкриття невідомого та його засвоєння. Пізнавальний інтерес розглядається разом з діяльністю** особистості та тісно пов'язаний з наступними поняттями, що впливають знання дитини: самостійність, незалежність. [19, с. 34].

Формування інтересу - це замкнутий у собі автоматичний процес, який зумовлений соціальним оточенням, сферою та характером діяльності яку виконує людина, а також діяльність тих, хто її оточує, процесами навчання та виховання, які мають особливі прийоми збудження інтересів, колективом, активністю самої особистості, її роллю та позицією в структурі діяльності колективу [34]. Людина реалізує свій інтерес у процесі виконання основної діяльності, оскільки найсильнішим мотивом у навчанні є саме пізнавальний інтерес, який взаємодіє активно із системою ціннісних орієнтацій, метою, результатами діяльності, віддзеркалює всі складові особистості: інтелект, волю, почуття. Інтерес за певних умов є засобом захоплюючого навчання, визначає інтенсивний та зосереджений розвиток пізнавальної діяльності дитини, переростає в її стійку рису характеру.

Проблема розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку знайшла віддзеркалення у багатьох державних документах. Зокрема, в **новому Державному стандарті дошкільної освіти** в освітній лінії « **Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі**», акцентується увага на **необхідності формування у дітей дошкільного віку умінь планувати власну пізнавальну діяльність, знаходити щось нове в знайомому, а також знайоме в новому, радіти в результаті здійснення своїх відкриттів,** проявляти інтерес до експериментування, дослідництва з новим матеріалом.

У програмі «Українське дошкільля» висвітлені вікові особливості розвитку пізнавальної **діяльності у дітей старшого дошкільного віку. Дитина вивчає нові способи сприйняття, а також захоплюються всім емоційно забарвленим, яскравим, досліджуваням та експериментальним, вона зацікавлена** у самому процесі, а не лише в результатах. Діти **узагальнюють, роблять припущення, порівнюють, роблять висновки, дивляться на певний об'єкт чи то його зображення та** акцентують увагу на деталях. **На основі досягнень дошкільників в інтелектуальному розвитку, диференціації та інтеграції пізнавальних процесів значно розширюється, систематизується та набуває особистісного значення** довільний та усвідомлений характер знань дошкільника. Все це надає **підстави говорити про закладення основи світогляду** дитини дошкільного віку [48].

Л[1]Лохвицька, досліджуючи процес розвитку пізнавальних інтересів **дошкільників, наголошує на тому, що він визначається змістом навчально-ігрового середовища та пізнавальної діяльності дітей, їх активністю в здобутті інформації; доцільному поєднанні елементів невідомого та відомого; забезпеченні оптимального поєднання традиційних та нетрадиційних форм та методів інтерпретивного та творчого спрямування; виявленням дошкільником ініціативи, самостійності та творчості; здійсненням індивідуально-диференційованого підходу до навчальної діяльності дітей дошкільного віку; стимулюванням та активізацією розумових та вольових зусиль під час розв'язання завдань та передбаченням різних варіантів пізнавального пошуку, регламентацією діяльності дитини демократичним підходом щодо її організації, що досягається продуманим керівництвом з боку вихователя. Критеріями розвитку пізнавального інтересу: 1. Широта розумової діяльності дитини.**

2. Самостійність мислення дошкільника.

3. Швидкість орієнтування при розв'язанні нестандартних завдань: умінь думати; визначення аналогій. 4. Проникнення в сутність явища:

прийом несподіваності;

виділення головного, суті; проблемна ситуація;

узагальнення. 5. Усвідомлення старшим дошкільником своєї діяльності, процесу мислення [19, с. 100].

Ми підтримуємо другу тезу, оскільки багаторічна практика педагогів показують: якщо дошкільник розуміє новий матеріал, усвідомлює, що йому треба зробити і як, він завжди активний, виявляє велике бажання виконати завдання та продовжити роботу в цьому напрямку, оскільки йому хочеться довести, що він здатний пізнавати, розуміти та діяти. Саме від цього дитина отримує задоволення, переживання ситуації успіху дуже важливе для її подальшого розвитку та є трампліном для продовження процесу пізнання. Отже, саме за розумінням іде «спалах інтересу» що, в свою чергу, викликає у дошкільника позитивні емоції.

1.2 Засоби розвитку **пізнавального інтересу у дітей дошкільного віку**

На розвиток пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку мають вплив також різноманітні чинники, зокрема: психологічні (вікові особливості дітей, а також задатки, здібності позитивна емоційна атмосфера, особистісно-орієнтоване спілкування в навчально-виховному процесі; вольові зусилля дітей до подолання пізнавальних труднощів); освітні (зміст навчального матеріалу: цікава пізнавальна інформація, проблемні завдання); процесуальні (форми, зміст, методи та прийоми роботи вихователя зі

дошкільниками); **соціальні (вплив однокласників та батьків, засобів масової інформації тощо)** [43].

А)Лякішева та В)Мозоль зазначають, **що основною умовою розвитку пізнавальних інтересів дитини старшого дошкільного віку, піднесення на вищий рівень їх розвитку є безпосередня діяльність, практика.** Першочергового значення набуває факт успішного завершення дитиною **пошукових дій.** Науковці зазначають, **що організація пізнавальної діяльності має спиратися на вже розвинуті потреби, насамперед це потреба дошкільника в спілкуванні з дорослими, у схваленні ними її дій, суджень, вчинків, думок тощо** [34, с.37].

Висвітливо фактори, як **сприяють вирішенню дітьми проблемної ситуації: демократичний стиль спілкування педагога з дитиною; особистісна значимість для дошкільника вирішення проблеми; надання дитині права вибору; зняття часових обмежень та оцінки; творчий продуктивний вид діяльності та досягнення її результату.**

Як зазначає у своїх наукових розвідках Л)Виготський, дошкільник **може вирішити проблемну ситуацію лише на межі своїх можливостей (тобто в «зоні найближчого розвитку»), коли відбувається** оптимізація її творчого, інтелектуального та мотиваційного потенціалу [49] Ще однією **педагогічною умовою, як зазначають провідні фахівці, використання розвиваючих методів, технологій та прийомів в освітньому процесі сучасного закладу дошкільної освіти,** що задовольняють цікавість дитини. В освітньому процесі реалізація даної умови можлива в тому випадку, якщо вихователь активно в роботі з дітьми використовує **такі засоби як: експериментування, спрямоване на здійснення перетворення об'єкта задля його пізнання. Моделювання** має стати **невід'ємною частиною педагогічного процесу, стимулюючи напруження розумових можливостей дошкільників. Це в наочній формі** дозволяє продемонструвати дошкільникам приховані властивості **та якості об'єктів пізнання;** еталони та модельні форми опосередкування [49].

А. Дворнікова[14] також стверджує, що задля розвитку пізнавального інтересу дошкільників доречно використовувати інформаційно-комунікаційні технології. Науковиця зазначає, що чимало дітей дошкільного віку захоплюються телевізійними та комп'ютерними іграми, що їх **приваблюють динамічними сюжетами, викликають різноманітні почуття.** У зв'язку з активним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій виникають питання - як впливає цей дивовижний штучний інформаційний світ **на психічний та фізичний стан дитини дошкільного віку.**

Застосування **технологій з використанням різноманіття засобів медіа в умовах** закладу дошкільної освіти дає вихователю змогу постійно здійснювати взаємодію, спілкуватися з дошкільниками: **зумовлює ефективне засвоєння дітьми знань-діяльнісного досвіду на доступному для них рівні; підвищувати ефективність сприйняття, засвоєння досвіду за рахунок наочного матеріалу; здійснювати інтерактивні взаємозв'язки.** Chapter «Pedagogicalsciences» **використовуючи різноманітну інформацію (аудіовізуальну, текстову, графічну тощо), а також** дають можливість **вихователям успішно активізувати різні види діяльності** дошкільників, розвивати їх допитливість, цікавість, пізнавальну діяльність, пізнавальні інтереси, пізнавальну активність. В дослідженнях багатьох науковців **приділялася певна увага особливостям впливу традиційних засобів медіа на розвиток дітей дошкільного віку, а вплив новітніх медіа на становлення особистості дитини, яка ще тільки починає вивчатися.**

В умовах сучасного закладу дошкільної освіти є можливість **застосування нових освітніх технологій, зокрема імерсивної технології доповненої (AugmentedReality, AR) та віртуальної реальності (VirtualReality, VR).** Основними засобами для створення **віртуальної реальності** є спеціальні окуляри, шоломи, рукавиці. Віртуальна реальність може допомогти дитині **глибше зануритись у вивчення певної теми (наприклад Космос),** проводити різні **досліди, що** як для дитини так і довкілля є безпечним, **здійснювати подорожі в часі (в інші історичні епохи),** відвідувати музеї, проводити детальне вивчення певного об'єкту (наприклад, планети Земля від її зовнішньої оболонки до внутрішньої). Віртуальна реальність здатна поглибити знання, посилити пізнавальні потреби та інтереси дітей, які є основою їх пізнавальної активності та інтересу. Варто **зазначити, що упровадження доповненої реальності можливе завдяки використанню** сучасної техніки такої як смартфон та планшет. Так, наприклад, дитина за допомогою їх може побудувати маршрут від свого дому до закладу дошкільної освіти **на засадах Googlemaps, доповнивши реальність фотографіями об'єктів, які розташовані уздовж маршруту, з візуалізацією вулиць, супутникової панорами місцевості, ландшафту, фіксацією місцеперебування** дошкільника тощо.

Вихователь може **створити сприятливу емоційну атмосферу пізнавальної діяльності** дітей дошкільного віку **за допомогою казки.** За допомогою казки можна створити сприятливу для спілкування атмосферу. **Вплив спілкування на дитину виміряти важко, проте його можна спостерігати в реальній дійсності. Прагнення дитини до спілкування з** однокласниками та вихователями **сприяє зміцненню пізнавального інтересу. За допомогою казки** можна зняти **напруженість в** відносинах **між** дітьми та педагогом. **Запитання дитини до вихователя** показують її **прагнення зрозуміти незрозуміле, більш глибоко проникнути в предмет свого інтересу. Будь-яке запитання самостійно поставлене дитиною є показником існуючого пізнавального інтересу. Казка** допомагає активізувати увагу дітей, **формує стійкий та глибокий інтерес, який узгоджений з прагненням дошкільників розібратися в складних для неї питаннях, спробувати різноманітні шляхи для вирішення складної задачі. Чітке усвідомлення дітьми того, що вони мають дізнатися, в чому переконатись, що слід зробити, завжди викликає у них стійкий інтерес.**

Казка сприяє формуванню у дітей вміння самостійно розв'язувати проблему, яка полягає в активному оперуванні набутими знаннями та уміннями. Казка має низку дидактичних можливостей:

- **забезпечує зв'язок із життям;**

- **сприяє створенню сприятливої атмосфери для спілкування;**

1. **активізує увагу** дітей;

2. **сприяє формуванню стійкого інтересу** дітей, розвиває їх логічне мислення;

3. **формує вміння самостійно розв'язувати проблему.** Використання народознавчого матеріалу як засобу розвитку пізнавальних інтересів дітей в умовах закладу дошкільної освіти висвітлено у дослідженнях Л)Граціанської, М)Стельмаховича, Б. Ступарика, З)Сергійчук, Р)Скульського, К. Щербини. Ефективність формування пізнавальних інтересів дітей значно залежить **від доречного добору відповідних засобів народної звичаєвості, які узагальнюють багатовіковий досвід людей та є носієм й втіленням народного світогляду, народної мудрості, певних ідеалів, ментальності нації, національного характеру та свідомості зокрема.** В наукових розвідках І)Поліщука, **національний характер визначається як сукупність найбільш базових, сталих для певної етнічної спільноти особливостей сприймання навколишнього світу, а також форм реагування на нього.** Головним чином **категорія «національний характер» охоплює емоційно-почуттєвий рівень національної психіки та** виражається у прелевуючих **у даній національно-етнічній спільноті почуттях, емоціях та настроях, а також у інтенсивності та швидкості реагування на ті чи ті події, тобто у національному темпераменті** [45, с.108].

В закладах дошкільної освіти формування пізнавального інтересу засобами народознавства відбувається **шляхом залучення дітей до вивчення побуту, культури, звичаїв рідного народу; народну символіку, рідну мову, фольклор, народний календар, героїчну історію,**

народні ігри та іграшки, народні традиції, національне мистецтво, родинно-побутову культуру. Дошкільники вивчають народні свята, ремесла, ознайомлюються зі зразками художньої культури, а також з творами мистецтва. Казки посідають важливе місце у формуванні пізнавального інтересу, а саме народна казка - це один з найпопулярніших видів усної творчості серед дошкільників. Кожна з казок має обов'язково дидактичну мету, оскільки повчає дітей, як слід діяти в певній ситуації, застерігає їх від вчинення неправильних дій. Так, наприклад, казка «Колосок» вчить дошкільників сільськогосподарської праці, а також важливості працювати гуртом.

Народна мудрість також акумулюється у приказках та прислів'ях. Це мистецтво виникло в результаті прагнення людей до організації їх трудового досвіду в словесних формах, які найміцніше та найлегше закріплювалися в пам'яті людини, мали досить чітку установу до дії або ж натяк на неї. Такі види народнопоетичної творчості легко замінили довгі міркування та повчання, стали дуже ефективним засобом виховання кращих рис особистості. Діти з прислів'їв та приказок пізнають мораль народу, національні та соціальні цінності, його логіку, ментальність, мислення, емоції та почуття. Загадки - це лаконічне завуальоване навмисно визначення певного явища чи предмета, яке подане в алегоричній формі. В загадках можна простежити особливу силу влучність спостережень людей за явищами природи, вміння народу їх узагальнювати, образне мислення, виразність та яскравість поетичної мови. Загадки віддзеркалюють найрізноманітніші події та явища у стислій, проте образній формі. Їм характерна певна таємничість, вони інтригують, а це відповідає психологічним особливостям дитини дошкільного віку. В загадці завжди містяться запитання, на яке дитині потрібно відповісти, що спонукає її до роздумів, сприяє розвитку кмітливості, догадливості та винахідливості. Про те, як людина розгадує загадку, колись визначали її інтелектуальний рівень. Дошкільник дуже радіє, коли йому вдається відгадати загадку, у нього виникають позитивні емоції, що дуже важливо саме в дитячому віці, оскільки дитині необхідні радість відкриття та пізнання [10, с.126]. Також пізнавальний інтерес дітей дошкільного віку стимулюють народні свята та обряди, предметне оточення, їжа, одяг, становлення та розвиток народних промислів, регіональні особливості їх функціонування. Вивчаючи народні свята та традиції, педагог ознайомлює дітей з духовними цінностями, які завжди були основою життя нашого народу: повага та любов до землі, родини та праці. Така робота здійснюється під час занять, а також під час проведення різноманітних розваг.

Ще одним засобом формування пізнавального інтересу є гра. Гра стимулює інтерес житини до глибокого усвідомленого пізнання. Вона може бути як зовнішнім стимулом процесу засвоєння дитиною знань, а також засобом активізації її навчально-пізнавальної діяльності. Якщо пізнавальний інтерес житини має досить стійкий характер, то у неї виховується потреба у пізнанні, яка виявляється в інтересі до самостійного придбання знань, до використання раціональних прийомів вирішення пізнавальних завдань. Свійкий пізнавальний інтерес допомагає дитині долати труднощі, з якими вона зустрічається під час пізнання нового, творчість, розвиває ініціативу, пізнавальну активність [36].

Ш[0]Амонашвілі підкреслював, що особливість організації ігрової діяльності дитини в тому, що її не можливо примусити навчатись. Інакше це буде примусова робота, а не гра. Принциповою особливістю гри як виду діяльності є інтерес. Ш[0]Амонашвілі зазначав, що захоплюючи дитячу душу, інтерес допомагає дітям не відчувати в процесі гри втоми та напруги. Проте інтерес дітей дошкільного віку нестійкий та поверховий. Те що цікавить дитину в процесі гри, не завжди повністю співпадає з її педагогічною цінністю. Тому дітей потрібно вчити гратися без примуса, підказувати прийоми і засоби ігрового спілкування (міміка, жести, різноманітні ролі, незвичайні назви іграшок і т.д.). Процес навчання завжди включає в себе елементи примусу, проте в одному випадку дошкільник відчуває придушення своїх власних бажань, а в інших вчиться з відчуттям вільного вибору, тобто за принципом автодидактизму. Ш[0]Амонашвілі, демонструючи вражаючі результати у навчанні та вихованні дітей, у своїх експериментах йде саме таким шляхом. Пронизуючи спілкування з дітьми дошкільного віку ігровою діяльністю, він їх робить співавторами процесу навчання. Цінність дидактичної гри полягає у тому, що, граючись, дошкільник активно та вільно діє, гра захоплює його відчуття, уяву, інтелект, творчі здібності. За допомогою ігрових форм взаємодії обов'язкові навчальні завдання сприймаються дошкільниками як бажаний самостійний вибір [37].

Гра є важливим засобом не лише розваги, а й творчого пізнання дітьми навколишньої дійсності та їх успішної соціалізації. Ігрова діяльність дитини стимулює її інтелектуальний розвиток, так як викликає бадьорий настрій, позитивні емоції, життєрадісність. Сприятлива емоційна атмосфера ігрової діяльності активізує та підтримує інтерес дітей до оточуючих предметів та явищ. На фоні позитивного емоційного настрою процес пізнання завжди проходить без особливих зусиль, стає більш результативним та інтенсивним. Діти у грі себе почувають вільніше, більш активно проявляють інтерес до нового, його перетворення та дослідження. В процесі ігрової діяльності дошкільниками пізнаються не тільки предмети навколишньої дійсності, але й нові соціальні явища та в процесі ігор формуються міжособистісні взаємовідносини. Діти саме в ігровій діяльності активно взаємодіють з однолітками, оскільки їх об'єднують спільна мета, спільні дії задля її досягнення, спільні переживання та інтереси. Дошкільники є суб'єктами ігрової діяльності, її активними творцями. Діти під час ігор фантазують, роблячи прогноз щодо розвитку відомого їм процесу чи то явища як ігрового сюжету. Так як в грі задіяні мислення, уява та мова, то вона сприяє розвитку символічної функції мислення, що є важливою умовою розвитку таких інтелектуальних здібностей, як: гнучкість та швидкість мислення; здатність варіювати засоби розв'язання завдання, створювати власні оригінальні ідеї [4, с. 18].

Гра є важливим видом діяльності, яка має значні можливості для формування в дітей таких важливих для пізнавальної активності якостей, як мотиваційна установка до успіху, перемоги, самостійність, ініціативність, критичність мислення, креативність. У дітей під час інтелектуальних ігор розвиваються спостережливість, кмітливість, винахідливість, ерудованість. Завдання батьків та педагогів в організації ігрової діяльності полягає в тому, щоб навчити дошкільників в грі діяти самостійно, підтримувати їх активність, ініціативність, творчі ідеї. Слід враховувати, що джерелом гри є життєвий дитячий досвід, ігровий зокрема. Самостійна, ініціативна діяльність дошкільника спрямована на пізнання навколишньої дійсності (як прояв допитливості), яка зумовлена необхідністю розв'язання пізнавальних завдань, які перед нею постають у конкретних життєвих ситуаціях [31, с. 10].

Висновки до 1 розділу

Здійснене узагальнення психолого-педагогічних досліджень з питань формування пізнавальних інтересів дало підстави розглядати інтерес як вибіркове емоційно-пізнавальне ставлення особистості до предметів, людей, явищ, подій навколишньої дійсності, а також до певних видів діяльності, які мають життєве значення для неї; як прояв мислительної та емоційної активності, як своєрідний сплав інтелектуальних емоційно-вольових та процесів, як структуру, що складається з домінуючих потреб, як ставлення особистості до світу. Так, психологічне поняття «інтерес» характеризується багатогранністю змісту, форм прояву та ролі задля становлення та життєдіяльності людини.

Період дошкільного дитинства характеризується інтенсивним розвитком розумових та фізичних дій в плані накопичення духовних сил особистості. Саме в цей ключовий період відбувається інтенсивний ріст організму. Зокрема значно збільшується активність її мозку, зумовлюючи тим самим активні процеси вищої нервової діяльності.

Когнітивна потреба є джерелом пізнавального інтересу, а процес задоволення цієї потреби дитини виконується як пошук, який спрямований на відкриття невідомого та його засвоєння. Пізнавальний інтерес розглядається разом з діяльністю особистості та тісно пов'язаний з наступними поняттями, що впливають на знання дитини: самостійність, незалежність.

Для розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку використовуються різноманітні засоби. Задля розвитку пізнавального інтересу дошкільників доречно використовувати інформаційно-комунікаційні технології. Чимало дітей дошкільного віку захоплюються телевізійними та комп'ютерними іграми, що їх приваблюють динамічними сюжетами, викликають різноманітні почуття.

Вихователь може **створити сприятливу емоційну атмосферу пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку за допомогою казки.** За допомогою казки можна створити сприятливу для спілкування атмосферу. **Казка сприяє формуванню у дітей вміння самостійно розв'язувати проблему, яка полягає в активному оперуванні набутими знаннями та уміннями.**

В закладах дошкільної освіти формування пізнавального інтересу відбувається також засобами народознавства шляхом залучення дітей до вивчення побуту, культури, звичаїв рідного народу; народну символіку, рідну мову, фольклор, **народний календар, героїчну історію, народні ігри та іграшки, народні традиції, національне мистецтво, родинно-побутову культуру.** Дошкільники **вивчають народні свята, ремесла, ознайомлюються зі зразками художньої культури, а також з творами мистецтва.**

Ще одним засобом формування пізнавального інтересу є гра. Гра стимулює інтерес житини до глибокого усвідомленого пізнання. Вона може бути як зовнішнім стимулом процесу засвоєння дитиною знань, а також засобом активізації її навчально-пізнавальної діяльності. **Якщо пізнавальний інтерес житини має досить стійкий характер, то у неї виховується потреба у пізнанні, яка виявляється в інтересі до самостійного придбання знань, до використання раціональних прийомів** вирішення пізнавальних завдань

РОЗДІЛ II. ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ - ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1 Роль та характеристика дослідницької діяльності у ЗДО

ЯК¹Коменський, ІП²Песталоцці, ЖР³Руссо та багато інших педагогів були прихильниками впровадження дослідницької діяльності в освітній процес, адже вважали за потрібне використовувати активні методи навчання. Низка сучасних науковців та практиків (ДГ⁴Годовікова, СН⁵Новосьолова, МЛ⁶Лисіна, ОП⁷Поддяков) зосереджують увагу на процесі організації дитячого експериментування. Експериментування, як зазначає МП⁸Поддяков, пронизує всі сфери життя дитини та всі види її діяльності, ігрову зокрема. На думку науковця ігрова діяльність виникає значно пізніше, аніж експериментування. ГБ⁹Беленька, З. Плохий, СЕ¹⁰Єлманова, НЯ¹¹Яришева розглядають у своїх наукових розвідках **питання про мету, зміст завдання та методичку організації дослідно-експериментальної діяльності дітей дошкільного віку у природі.** Увага науковців сконцентрована **на формуванні позитивного ставлення дітей до природи, екологічно-доцільної поведінки,** системи природничих знань та розвитку пізнавальної активності дітей засобами експериментування [33].

Оскільки всі досліди дітей здійснюються в процесі діяльності, з'ясуємо феномен «дослідницька діяльність». Уточнимо класичне поняття «діяльність», яке ґрунтовно досліджено в психології (А. Богуш, І. Зимня, ЛВ¹²Виготський, ОЛ¹³Леонтьєв, СР¹⁴Рубінштейн та ін.).

ОЛ¹³Леонтьєв зазначає що діяльність, за **це сукупність дій, яка викликана мотивом, а дія є одиницею аналізу діяльності.** Автор виокремлює структуру діяльності: **мотиви, які спонукають суб'єкта діяльності; мета - результат, на який спрямована діяльність** людини; дії, умови та операції, які забезпечують досягнення необхідного результату [9].

АБ¹⁵Богуш визначає поняття «діяльність» як активну взаємодію **з довкіллям, під час якої індивід виступає як суб'єкт, який впливає на об'єкт** цілеспрямовано та задовольняє свої особисті потреби [9, с. 29].

Поняття «дослідницька діяльність» в енциклопедії освіти витлумачено як діяльність, яка пов'язана із вирішенням дослідницького, творчого завдання, яке немає визначеного наперед, результату та передбачає етапи, які характерні для здійснення наукового дослідження (визначення проблеми, формулювання гіпотези дослідження, власне проведення дослідження, аналіз його результатів та остаточне узагальнення, формулювання висновків) [18, с. 236].

К. Крутій, Г. Беленька, Н. Лисенко, І. Зимня, З. Плохий, Ю. Стрелькова, Є. Шашенкова висвітлюють в науковій літературі своє розуміння поняття «дослідницька діяльність». З. Плохий зазначає, що « **дослідницька діяльність допомагає дитині усвідомити причинно-наслідкові зв'язки, які їй важко виявити під час спостережень** [44, с. 26]. КК¹⁶Крутій тлумачить « **дитяча дослідницька діяльність як вид активності дитини, яка спрямована на пошук об'єктивної інформації про устрій Всесвіту шляхом особистого практичного експериментування з об'єктом дослідження** [44].

НЛ¹⁷Лисенко **визначає «дослідницьку діяльність» як організовану педагогом діяльність дітей** дошкільного віку, у процесі якої вони шляхом розв'язання проблемних завдань, **самостійного відкриття природи, здійснення практично перетворювальних дій одночасно оволодівають новими знаннями, а також навичками та вміннями їх подальшого самостійного набуття** [32, с. 27]. Ю. Стрелькова дає характеристику «дослідницької діяльності» як активний пізнавальний позиції дитини, яка заснована **на внутрішньому пошуку відповіді на будь-яке питання, що пов'язано з осмисленням та творчим переробленням інформації, виконання дій шляхом «проб та помилок», роботою різноманітних розумових процесів** [52, с. 61].

ГБ⁹Беленька в своїх наукових розвідках висвітлює **характерні ознаки дослідницької діяльності: - дитина має усвідомлену гіпотезу та мету (своє власне припущення); - дослід для неї є засобом уточнення та розширення раніше засвоєної інформації; - потребує спеціального обладнання та створених умов** [7, с. 33].

Науковцями було **доведено, що в процесі дослідницької діяльності у дитини розвиваються** пізнавальна активність, яка зорієнтована на отримання нових знань; творчих здібностей; під час **експериментування досить чітко представлений момент саморозвитку; процес мотивації дошкільника до самонавчання** яскраво виражений; **відбувається розвиток психічних процесів** (мислення, пам'ять, увага) та **когнітивної сфери.** Провідною перевагою дослідницької діяльності дитини є формування реальних уявлень про досліджуваний об'єкт, про його зв'язки **з іншими об'єктами та середовищем існування.**

У дошкільника під час дослідницької діяльності формується уявлення, що природа - це важлива складова життя суспільства. Роль вихователя полягає в тому, щоб правильно утворити у свідомості дошкільника реальні знань про навколишній світ, які засновані на власному життєвому досвіді та вихованні правильного відношення до неї. Варто зазначити, що головне завдання **проведення на заняттях експериментів з довкілля спрямовується на здійснення морального, розумового та естетичного виховання дошкільника.**

На основі досліджень І. Іванова, А. Савенкова та К. Ушинського **розумове виховання дитини під час дослідницької діяльності має вирішувати низку завдань: - сформувати у дітей реалістичні уявлення про природне середовище та перших елементів матеріалістичного світорозуміння (для дітей поняття світорозуміння в себе включає розуміння природи такою, якою вона є; вміння розглядати у процесі руху природу; вміння бачити природу у зв'язках та залежностях; єдності та різноманітності природи;.**

вплив на природу людини);

- сприяти розвитку когнітивних процесів (пам'ять, мислення, увага);

- забезпечити сенсорний розвиток дитини (збагачення чуттєвого досвіду дитини дошкільного віку через предметні дії в ході експерименту чи досліду); - удосконалити розвиток пізнавальних інтересів та спостережливості; - сприяти розвитку мовленнєвої діяльності (збагачення мовленнєвого словника, вербалізації власних дій під час експерименту, здатності розмірковувати та пояснювати причинно-наслідкові зв'язки) [9, с.36-37].

Досвід дослідницької діяльності здобутий дитиною у дошкільному віці сприяє успішному розвитку у дитини самостійності, а також її творчих здібностей у майбутньому. Вихователю для цього треба створити педагогічні умови: вихователь має позитивно ставитися до ініціативи й творчих проявів дітей; між учасників освітнього процесу має бути гуманістична взаємодія, що стимулює прояв креативного потенціалу дітей дошкільного віку (діалог, співробітництво, надання можливості вибору, створення ситуацій успіху для кожного дошкільника); організація та проведення системи занять, змістовною основою якої є творчі ігрові завдання, казкові та життєві ситуації, творчі вправи та ігри, з використанням методів активізації творчості, пріоритету дослідницьких методів над репродуктивними, відсутність регламентації діяльності [8].

ОТимофеевою була розроблена **серія дослідів за щодо дослідження неживих об'єктів (вода, лід, повітря), які формують у дошкільників наукові знання про закономірності природних явищ. За допомогою підбірки дослідів утверджує дітей у правильності припущення: якщо посипати сіллю лід, він розтане; колір води залежить від барвника; повітря є всередині нас та ін.** [53, с. 125-126; 132].

ТШумей та ІСергеева **в своїх наукових розвідках висвітлили серію дослідів для дітей за результатами спостережень за тваринами, комахами та іншими живими істотами. Розроблені досліді спрямовані на здобуття дошкільниками знань: молюски, риби та водорості - це живі організми, оскільки вони розвиваються, ростуть, дихають, розмножуються; кажани за допомогою слуху орієнтуються в просторі** [62, с. 16; 18].

НЛисенко була розроблена серія дослідів екологічного спрямування (птахи, рослини, тварини), які переконують дошкільників **у тому, що: чим міцніший корінь, тим краще рослина розвивається; чим відрізняються виводкові та нагніздні птахи; як тварини співіснують з неживою природою** [32, с. 61; 63-64].

Провідне завдання закладу дошкільної освіти розвинути та підтримати у дошкільника інтерес до відкриттів, досліджень, створити всі необхідні для цього умови. ГБеленької, СЕлманової, ЗПлохий, НЯришевої, ФСохина, СНіколаєвої **пропонується організувати роботу так, щоб діти могли повторити досвід, який демонструє дорослий, могли за ним спостерігати, давати відповіді на питання, використовуючи результат дослідів. За такої форми дошкільник опановує експериментування як вид діяльності та його дії мають репродуктивний характер. Сам процес експериментування не стає самоцінною діяльністю, так як воно виникає за ініціативою дорослого. Задля того аби експериментування стало провідним видом діяльності, воно має виникати за ініціативою самого дошкільника.**

Експериментально-дослідницька діяльність у природі дітей принципово відрізняється від будь-якої іншої тим, що мета, яка визначає таку діяльність, ще несформована. Вона у ході здійснення пошуку уточняється та прояснюється. Це має вплив на всі дії, які є складниками дослідницької діяльності, вони надзвичайно рухливі, гнучкі та мають експериментальний характер. Вони ще й тим особливі, що дошкільник, який їх виконує готується до найнесподіванішого результату. Це робить дитину чуттєвою до найрізноманітніших змін ситуації, причинною яких є дії самого дошкільника. Всі особливості дослідницької діяльності обумовлюють ефективне пізнання дитиною дошкільного віку багатьох доступних для неї предметів та явищ. Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку в природі уможлиблює виникнення у них реальних уявлень про різні сторони об'єкта, який досліджується дитиною, про його взаємини з іншими об'єктами, а також середовищем його існування. В процесі проведення експериментів у дітей дошкільного віку збільшується допитливість, вдосконалюються їх дослідницькі вміння та навички (бачити, визначати та вирішувати активно проблему, приймати та ставити мету, здійснювати аналіз об'єкту або є явища, виділяти суттєві ознаки та зв'язки, зіставляти різні факти, висувати різноманітні гіпотези, підбирати матеріали та засоби для самостійної діяльності, проводити експеримент, робити певні умовиводи та висновки). Окрім цього, при необхідності діти можуть рахувати, порівнювати, вимірювати, визначати розміри та форму, тобто застосовують та вдосконалюють практично математичні здібності. Таким чином, дитяче експериментування є ефективним засобом інтелектуального розвитку дошкільників [61, с.24]. Правильно організована вихователем дослідницька діяльність у природі дозволяє дітям самим здобувати інформацію про досліджувані явища, процеси або ж об'єкти, а педагогові - робити процес навчання максимально ефективним та більш повно задовольняючи природну допитливість дітей. При цьому відбувається системний вплив на формування особистісних рис дошкільника: з'являється відповідальність, ініціатива, самостійність, вміння співпрацювати з іншими, потреба у відстоюванні власної точки зору і т.д. Виникає потреба у самостійності, оскільки діти за своєю природою активні та схильні до тих занять, які сприяють новим відкриттям. Експериментальна діяльність є оптимальною для стимулювання самостійності дитини дошкільного віку, коли вона вчиться самостійно будувати плани, дії та висновки. У процесі цього дитина має змогу: робити вибір; визначати власні цілі та їх досягати; знати чому саме вона хоче навчитися; вносити власні пропозиції; не боючись при цьому проявити ініціативу; за потреби, звернутися за допомогою до однолітків або ж педагога; зрозуміти власні можливості [62, с.15-17].

2.2 Пізнавальний інтерес як критерій розвитку дослідницьких здібностей дітей старшого дошкільного віку

Питання **розвитку пізнавального інтересу дітей дошкільного віку** в процесі дослідницької діяльності - це одно з найактуальніших у теорії психологічної науки та практиці закладів дошкільної освіти, оскільки інтерес є провідною умовою формування розумових якостей дітей дошкільного віку, їх ініціативності та самостійності. **Розвиток пізнавального інтересу є одним з найважливіших напрямків роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Тому питання розвитку пізнавального інтересу дітей є предметом дослідження багатьох дослідників та науковців.**

Проблема розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку під час пошуково-дослідної діяльності висвітлена в наукових розвідках таких дослідників: ГБеленька, НКот, НГлухова, НЛисенко, МПоддякова, ЗПлохий, НЯришева та інші. Ними була розроблена структура, умови та зміст проведення дослідної діяльності з дітьми дошкільного віку.

У дітей у старшому дошкільному віці відбувається перехід від наочно-образного мислення до словесно-логічного. Діти в цей період емоційні, допитливі, проявляють ініціативу в розумовому та практичному експериментуванні та спостереженні. Дошкільник вчиться самостійно знаходити потрібну для себе інформацію, здійснювати її аналіз, отримувати та накопичувати знання, вміло їх використовувати на практиці. У дітей розвивається пізнавальний інтерес через допитливість і бажання пізнавати нове. Знання, які отримані без інтересу, надовго не зберігаються в пам'яті та не стають корисними.

СРусова в своїх наукових працях зазначала необхідність **розвитку самостійності мислення, природної дитячої допитливості, швидкості**

думки, наполегливої роботи дорослих над формуванням пізнавальних інтересів дітей застерігаючи водночас від нав'язування дітям дошкільного віку явищ для спостереження. Педагоги мають вивчати особливості розвитку кожної дитини, формування її індивідуальності, оскільки виховання має відповідати творчим силам дошкільника [12].

Багато науковців зазначають, що розумовий розвиток дитини відбувається одночасно з психічним розвитком і є свідченням її почуттів та інтересів тощо. Він виявляється в характері, обсязі та змісті знань, рівні розвитку психічних процесів (сприймання, відчуттів, уваги, запам'ятовування, мислення), пізнавальних здібностей, характері провідної діяльності дитини.

Про розвиток дошкільника свідчать [41]:

запитання, які він ставить дорослим; судження, в яких виявляється його розуміння різноманітних подій, явищ та їх причин; продукти діяльності (малюнки, різноманітні вироби та ін.);

зміст та форми ігор; характер спілкування як з однолітками так і з дорослими;

способи виконання різноманітних завдань, розв'язань розумових задач.

Ж. Піаже, висвітливши результати своїх наукових досліджень, зазначав, що особливостями мислення дитини дошкільного віку є відсутність зворотності (простеживши якість перетворення, самостійно здійснити його подумки у зворотному напрямі, відновивши при цьому вихідне положення) та вплив наочної ситуації на процес розв'язання завдання. Образ сприйняття виявився домінуючим над слабшим, нестійким уявленням [17, с. 56].

Як показують дослідження багатьох психологів, що на межі шестирічного віку у свідомості дитини відбуваються важливі зміни. Результатом таких змін є міцне та остаточне переважання прагнення дитини до дослідження навколишнього світу. Це надзвичайно важливий момент, від якого залежать глибина інтересів, рівень знань, мотивація до дослідницької діяльності та розвиток дослідницьких здібностей дошкільника [4].

Прагнення дитини дошкільного віку до новизни є універсальним. Пред'явлення нових, незнайомих дитині предметів у більшості випадків викликає тривалий процес ознайомлення, складну орієнтовно-дослідницьку діяльність. Предмети, які використовувалися людьми в минулому викликають у дошкільників захоплення та здивування своїм незвичайним виглядом. Багато предметів дошкільники бачать та сприймають вперше, тобто вони для них представляють абсолютну новизну, що є передумовою пізнавального інтересу, який, у свою чергу, сприятиме подальшому розвитку дослідницьких здібностей дітей старшого дошкільного віку. Дослідницькі здібності, дослідницький пошук (власний та творчий), відкриття дитиною нових знань багато в чому залежать від розвитку її пізнавальних інтересів. Лише власна діяльність дошкільника з оволодіння дійсністю, яка має практичну спрямованість, що дозволяє йому входити в проблемну ситуацію, що буде рушійною силою до розвитку дослідницьких здібностей [4].

Пізнавальний інтерес надалі породжує активність. У свою ж чергу, підвищення активності сприяє зміцненню та поглибленню пізнавального інтересу. Власність активності як риси особистості складається в діяльності різного плану (пізнавальної, пошукової, дослідницької). Пізнавальна активність, знаходячи риси емоційного та інтелектуального відгуку на вирішення різних завдань навчання, стимулює у дошкільника бажання більше придивлятися та прислухатися до того, що відбувається навколо нього, шукати цікаві для себе моменти в буденному житті, сприяє дослідницькій діяльності, а також розвитку дослідницьких здібностей. Задля розвитку самостійності, активності як особистісних якостей дитини, важливу роль відіграє те, щоб вона виступала як суб'єкт діяльності. Якщо ж діяльність дошкільника завжди буде виключно наслідувальною, виконання його до діяльності будуть завжди тільки з ініціативи дорослого, а власна активність дитини не буде проявлятися, то інтерес буде мати тенденцію до згасання. Задля розвитку пізнавального інтересу необхідна діяльність творчого, пошукового, дослідницького характеру, де дошкільник виступає як суб'єкт діяльності. Завдяки цьому у дітей будуть всі передумови для розвитку дослідницьких здібностей [9].

У розвитку пізнавальних інтересів активізується фантазія, уява, передбачення, осяяння та створення нових образів. Більше того, під впливом пізнавального інтересу активізуються не лише зазначені процеси, але й вся пізнавальна діяльність дитини, що лежить в основі пошукової дослідницької діяльності. Г. Щукіна в своїх наукових розвідках відзначала, що саме інтерес рухає здогадкою, пошуком, що сприяє розвитку дослідницьких здібностей у дітей [9].

Дошкільний вік - це період розквіту дитячої пізнавальної активності та дослідницьких здібностей. У старшому дошкільному віці пізнавальний розвиток - це досить складний комплексний феномен, який включає розвиток пізнавальних процесів (сприйняття, пам'яті, мислення, уваги, уваги), які являють собою різні форми орієнтації дошкільника в навколишньому світі, в собі самому та регулюють її діяльність. Науковцями визначено, що до старшого дошкільного віку нарастають можливості ініціативної перетворюючої активності дітей. Даний віковий період важливий для розвитку пізнавальної потреби та дослідницької поведінки, яка знаходить своє відображення у формі пошукової, дослідницької активності, яка спрямована на виявлення нового. В цьому віці переважаними стають питання: «Навіщо?», «Чому?», «Як?». Діти нерідко не лише запитують, але й намагаються самостійно знайти відповідь на питання, використовуючи при цьому свій маленький життєвий досвід для пояснення незрозумілого, а з часом можуть провести дослідження або ж експеримент. Характерна особливість дошкільного віку - це пізнавальні інтереси, які виражаються в уважному розгляданні, самостійному пошуку, прояві інтересу до цікавої інформації та прагненні дізнатися дорослого, де, що і як живе, зростає. Дитина старшого дошкільного віку цікавиться явищами як живої так і неживої природи, проявляє власну ініціативу, яка виявляється у спостереженні, у прагненні довідатися, доторкнутися до певного предмета. Результатом пізнавальної діяльності незалежно від того, в якій формі пізнання вона здійснюється, є дослідницькі здібності та знання. Діти вже здатні самостійно систематизувати та групувати об'єкти неживої та живої природи, як за зовнішніми ознаками, так і за ознаками середовища проживання. Зміни об'єктів, перехід речовини з одного стану в інший (снігу та льоду - у воду, з води - на лід і т. д.), такі явища природи, як снігопад, гроза, хуртовина, град, іній, туман і т. д. викликають у дошкільників особливий інтерес, що в подальшому призводить до розвитку їх дослідницьких здібностей [2].

Створення розвивального середовища є важливим чинником стимулювання та розвитку пізнавальних інтересів дітей. П. Артемова та М. Подд'яков у своїх наукових розвідках наголошують, що навколишнє середовище має відповідати структурі пізнавальної сфери дитини дошкільного віку. Діяльність дітей постійно змінюється, тому розвивальне середовище закладу дошкільної освіти є постійним джерелом її збагачення, зокрема, змісту, форм організації тощо. Саме у такому середовищі здійснюється розвиток інтересів дошкільника, орієнтований на зовнішні об'єкти, усвідомлення дитиною свого «Я», власних потреб та можливостей реалізації завдяки оптимальному конструюванню навчального процесу вихователем. Дітей завжди приваблюють явища та об'єкти природи. Саме тому важливо на першому етапі дібрати цікавий матеріал, який доступний для сприймання та експериментування дітям дошкільного віку. Поряд з природними об'єктами, які знаходяться в умовах свого існування та задовольняють пізнавальні інтереси дітей дошкільного віку, доцільно спеціально створювати середовище, яке б могло стимулювати дитячу допитливість. У кожній з вікових груп закладу дошкільної освіти слід

обладнати міні-лабораторію, створити своєрідний дослідницький центр. У ній можуть зберігатися різноманітні матеріали та обладнання, які необхідні для проведення елементарних дослідів. Це може бути лупа, лабораторний посуд, зразки піску, глини, ґрунту, з камінців, зерна різних культур, пісочний годинник, ваги, мікроскоп, магнітики тощо. У міні лабораторіях треба створити атмосферу цікавості та таємничості, щоб у дошкільників не зникло бажання самостійно шукати відповідь на питання. Все це створює передумови для ефективної організації пошуково-дослідницької діяльності. Дітей у той же час, треба готувати до здійснення пошукової діяльності. Вихователю треба **потрібно врахувати, що знання як результат самостійного «відкриття» дошкільника формуються на знаннях**, які були засвоєні попередньо. Тільки за цієї умови буде задовольняється природна допитливість дитини дошкільного віку. При переході до наступного етапу важливо, щоб діяла система роботи з проведення дитячого експериментування, яка б була основана на застосуванні різної тактики взаємодії педагога та дошкільника. Зважаючи на той факт, що становлення пізнавальної активності на різних вікових етапах відбувається по-різному (дитина у молодшому віці звертається до дорослого із запитання «чому», а вже в старшому дошкільному віці дитина це запитання ставить сама собі), тому й процес взаємодії дорослих та дітей в різні вікові періоди відбувається по-різному. При цьому вихователь має спрямувати пізнавальну активність дітей на конкретні явища та предмети. Нескладні досліді з дітьми проводяться під час занять, прогулянок, цільових прогулянок в природу, під час праці в куточку природи, саду чи городу, екскурсій до лісу, з метою закріплення, систематизації та узагальнення знань дітей. Власне дослідницьку діяльність треба починати з аналізу певного природного явища в зв'язку з тими питаннями, які виникають у дошкільників. На думку В. Сухомлинського, важливо, щоб кожна з тем приносила дошкільнику безліч відкриттів, які зроблені ним самостійно, щоб дитина подумки заглибилась в якусь деталь, зосередила усю свою увагу на ній, забувши при цьому про все інше. В результаті формується пізнавальне завдання, як правило проблемне, висувуються певні припущення. Воно потребує встановлення зв'язків, причин та відношень між явищами природи.

Отже, розвиток пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку залежить від уміння педагога створити дидактичні та організаційні умови в процесі навчання дошкільників. Для цього слід забезпечити продуктивний зміст розвивального середовища, системний підхід до організації активної пізнавальної діяльності дітей на основі використання ефективних форм, засобів та методів нестандартного типу для розвитку та стимулювання пізнавальних інтересів, врахування індивідуальності кожної дитини та надання їй права реалізації власної ініціативи.

Висновки до 2 розділу

Поняття «дослідницька діяльність» в енциклопедії освіти витлумачено як діяльність, яка пов'язана із вирішенням дослідницького, творчого завдання, яке немає визначеного наперед результату та передбачає етапи, які характерні для здійснення наукового дослідження (визначення проблеми, формулювання гіпотези дослідження, власне проведення дослідження, аналіз його результатів та остаточне узагальнення, формулювання висновків).

Науковцями було доведено, що в процесі дослідницької діяльності у дитини розвиваються пізнавальна активність, яка зорієнтована на отримання нових знань; творчих здібностей; під час експериментування досить чітко представлений момент саморозвитку; процес мотивації дошкільника до самонавчання яскраво виражений; відбувається розвиток психічних процесів (мислення, пам'ять, увага) та когнітивної сфери. Провідною перевагою дослідницької діяльності дитини є формування реальних уявлень про досліджуваний об'єкт, про його зв'язки з іншими об'єктами та середовищем існування.

Правильно організована вихователем дослідницька діяльність у природі дозволяє дітям самим здобувати інформацію про досліджувані явища, процеси або ж об'єкти, а педагогові - робити процес навчання максимально ефективним та більш повно задовольняючу природну допитливість дітей.

Дошкільний вік - це період розквіту дитячої пізнавальної активності та дослідницьких здібностей. У старшому дошкільному віці пізнавальний розвиток - це досить складний комплексний феномен, який включає розвиток пізнавальних процесів (сприйняття, пам'яті, мислення, уваги, уяви), які являють собою різні форми орієнтації дошкільника в навколишньому світі, в собі самому та регулюють її діяльність.

Створення розвивального середовища є важливим чинником стимулювання та розвитку пізнавальних інтересів дітей. Діяльність дітей постійно змінюється, тому розвивальне середовище закладу дошкільної освіти є постійним джерелом її збагачення, зокрема, змісту, форм організації тощо. Саме у такому середовищі здійснюється розвиток інтересів дошкільника, орієнтований на зовнішні об'єкти, усвідомлення дитиною свого «Я», власних потреб та можливостей реалізації завдяки оптимальному конструюванню навчального процесу вихователем. Дітей завжди приваблюють явища та об'єкти природи. Саме тому важливо на першому етапі дібрати цікавий матеріал, який доступний для сприймання та експериментування дітям дошкільного віку.

Важливо, щоб діяла система роботи з проведення дитячого експериментування, яка б була основана на застосуванні різної тактики взаємодії педагога та дошкільника. Зважаючи на той факт, що становлення пізнавальної активності на різних вікових етапах відбувається по-різному (дитина у молодшому віці звертається до дорослого із запитання «чому», а вже в старшому дошкільному віці дитина це запитання ставить сама собі), тому й процес взаємодії дорослих та дітей в різні вікові періоди відбувається по-різному. При цьому вихователь має спрямувати пізнавальну активність дітей на конкретні явища та предмети. Нескладні досліді з дітьми проводяться під час занять, прогулянок, цільових прогулянок в природу, під час праці в куточку природи, саду чи городу, екскурсій до лісу, з метою закріплення, систематизації та узагальнення знань дітей.

РОЗДІЛ III ЕКСПЕРИМЕНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Дослідження рівнів сформованості пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку

У дітей однакових за віком пізнавальна діяльність та пізнавальні інтереси можуть мати різний рівень, оскільки у всіх дошкільників різноманітний досвід, а також для них характерний свій індивідуальний розвиток. Багато науковців в своїх наукових розвідках неодноразово піднімали питання щодо визначення сформованості пізнавального інтересу.

Сформованість пізнавального інтересу дітей дошкільного віку ми розглядали за шкалою рівнів, яка була розроблена Т. Алексєнко:

1. відсутність у дитини інтересу до запропонованого предмета;
2. епізодичний інтерес дитини до запропонованого предмета;
3. стійкий та глибокий інтерес, який не потребує спеціального стимулювання від педагога.

Важливими ознаками пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку Г. Щукіна виділяє:

4. емоційні прояви: підвищений інтерес дитини до певного предмета, захоплення новим матеріалом, оптимістичний настрій під час занять;
5. інтелектуальні показники: запитання які поставлені вихователю дитиною, щоб поглибити почуте або ж побачите на занятті;

6. **вольові риси: незалежність у виконанні завдань**, прояви терпіння та наполегливості **під час подолання труднощів**;
7. **самоорганізація під час освітнього процесу**;
8. **рівень сформованості самоорганізації в контексті освітнього процесу, репродуктивний, продуктивний та творчий характер використання** попередньо набутих знань.

Результати здійсненого теоретичного аналізу пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку уможливили виділення критеріїв, які стали основою для застосування діагностичних методик. Враховуючи показники, які були запропоновані науковцями на основі **ключових критеріїв: допитливість, позитивна пізнавальна мотивація**; глибина та інтенсивність емоційних симптомів, які пов'язані зі здобуттям **знань та вмінь; творче мислення** дошкільника; активність та ініціатива в процесі ігрової діяльності дитини.

Нами була проведена діагностика рівня пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку під час дослідницької діяльності. Обрані діагностичні методики були використані для виявлення порівняльного рівня емоційного та розумового розвитку дітей дошкільного віку.

Нами бали враховані особливості розвитку дітей дошкільного віку та для здійснення діагностики рівнів сформованості пізнавальних інтересів, а також пізнавальної активності в процесі здійсненні дослідницької діяльності та обрані наступні діагностичні методики:

Метою діагностики дошкільників було **виявлення рівнів творчого та креативного мислення дітей, як передумову розвитку пізнавальних інтересів** дошкільників.

Було використане таке обладнання: таймер, олівець, картинки зі стимульним матеріалом.

Ми пропонували дітям виконати малюнковий тест «Закінчи малюнок». Для цього їм вихователем демонструються картинки зі стимульним матеріалом та описується завдання, яке треба виконати. Дошкільникам за визначений вихователем час дітям треба було домалювати окремі деталі фігурам, надавши їм конкретного змісту (Додаток Д та Додаток Е).

Нами була здійснена діагностика емоційного розвитку дітей старшого дошкільного віку. Для цього нами була використана методика Т. Марцинковською (тест «Маски»). Метою діагностики було визначення емоційного стану дошкільників. Для проведення було використане наступне обладнання: маски з паперу (4 штуки) (поганий та гарний настрій, намагання підкорюватись та керувати). Методика проводиться індивідуально. Вихователь перед дошкільником викладає чотири маски, а він має обирати одну з них. Педагог підраховує, скільки разів дошкільник обрає маски з гарним настроєм, а скільки з поганим. Вихователь, спілкуючись з дітьми, задає питання: «На кого з друзів зазвичай ти дивишся ось так?» (Додаток Ж).

Також нами була використана методика «Розрізні картинки» задля діагностики розумового розвитку дошкільників. Метою проведення діагностики було виявити рівень розумових здібностей дітей дошкільного віку за допомогою визначення їх сформованості орієнтування в просторі, а також координатних уявлень, **виявлення ступеню опанування зоровим синтезом – об'єднанням елементів у цілісний образ. Сформованість у дошкільників просторових уявлень, а також просторової орієнтації є важливим показником їх загального розумового розвитку.** Для проведення діагностики були використані розрізані на кілька частин картинки. Картинки були **розрізані на 4-6 частин та хаотично розкладені** задля ускладнення завдання. Завдання виконувалося індивідуально з кожною окремою дитиною.

Вихователь показує дошкільнику **картки із зображеннями, подаючи їх починаючи від простіших** і поступово ускладнюючи їх. Педагог пропонує дитині з **фрагментів цілу картинку скласти та назвати предмет, що на ній зображено** (Додаток 3 та Додаток К).

Задля визначення якісних характеристик цих показників нами була використана схема за рівнями творчого мислення, розумового та емоційного розвитку дошкільників. Характеристики змісту показників за окремою методикою подані в таблиці 2.1.

Показники рівнів розумового та емоційного розвитку дошкільників Рівні розвитку За окремою методикою (бали За трьома методиками, бали(%))
Зміст показників I рівень (високий) 4 11 - 12 (81-100) Усі завдання були виконані дітьми з першого разу, або ж бездопомоги педагога або ж з мінімальною допомогою; відповіді дітей чіткі, правильно оформлені; дошкільники самостійно здатні помітити та виправити свої помилки; запропоновані **завдання виконуються в нормальному темпі II рівень (достатній) 3 9 - 10 (61-80)** Запропоновані дорослим **завдання виконуються** або з **першого або ж з другого разу**; діти дають неповні відповіді; при виконанні завдань допускаються помилки; **помилки помічаються дошкільниками та виправляються** лише за допомогою вихователя; **темп виконання запропонованих завдань сповільнений III рівень (середній) 2 6 - 8 (21-60)** Діти правильно виконують **завдання з декількох спроб** за допомогою вихователя; дошкільники не здатні помічати власних помилок та їх виправити, навіть якщо він їм допомагає; **темп виконання дітьми значно сповільнений I рівень (низький) 1 3 - 5 (0-20)** Дитина не виконала запропоновані вихователем завдання за спеціально відведений на нього час, в процесі дошкільник допускається грубих помилок, не може навіть впоратися із частиною завдання без допомоги вихователя, темп виконання дитиною завдань низький

Під час діагностики дітей нами **враховувалися: прояви активності при виконанні завдань, потреба у** здійсненні допомоги дитині педагогом, наявність, якість та загальна кількість помилок загальний час який дитина витратила на виконання завдань. Так, підібрані методики обстеження та зроблені за підсумками діагностування висновки допоможуть виявити рівні **творчого та креативного мислення, емоційного та розумового розвитку дітей дошкільного віку.** Отримані результати діагностики стали приводом для проведення експерименту **для оптимізації емоційного стану та порівняння його результатів з результатами діагностування на момент початку експерименту.**

Дослідження проводилося на базі закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №42 Олександрійської міської ради, Кіровоградської області. **В проведенні експериментального дослідження брали участь 20 дітей старшого дошкільного віку** (5-6 років).

Задля вирішення поставлених нами завдань дослідження були використані методи емпіричного дослідження: психологічний та педагогічний експеримент, спостереження; бесіди з дітьми дошкільного віку; методи оцінки емоційного та розумового розвитку **за допомогою перерахованих методик.** Для виявлення стану сформованості рівнів розвитку креативного та творчого мислення, **розумового та емоційного розвитку дошкільників** проведена діагностика за зазначеними методиками та зроблений кількісний та якісний аналіз отриманих показників. Отримані результати досліджуваних представлени у таблиці Л.1. та у Додатку Л.

Дошкільниками було виконано Тест творчого мислення Е. Торренса. **За допомогою малювання на заготовленій основі деталей, за кількістю та значенням ми оцінювати наявний у рівень розвитку творчого та креативного мислення.**

В результаті виконання завдань за даною методикою були отримані наступні результати:

4, 2 (10%) дитини з експериментальної групи виконали завдання правильно;

- 6 дітей (30%) в експериментальній групі допускали незначні помилки;

- 8 (40%) дитини з експериментальної групи виконували завдання дуже повільно;

5, 2 (20%) дитини з експериментальної групи не змогли виконати завдання повністю за відведений час.

Результатів виконання завдань за методикою **Тест творчого мислення Е. Торренса експериментальної групи дітей старшого дошкільного віку** (у %) до проведення формувального експерименту

Рівні Експериментальна група (%)
Високий 10%
Достатній 30%
Середній 40%
Низький 20%

Дошкільниками був виконаний тест «Маски». Нами діагностувався емоційний стан дітей з інтерпретацією їх емоційного стану відповідно до вибору нею маски настрою та відповідям на запитання вихователя. Підсумки виконання завдань та **спостереження та підсумки виконання завдань виявили рівні вміння дошкільників правильно інтерпретувати як свій власний емоційний стан та інших людей:**
- 4 (20%) дитини в експериментальній групі виконали завдання правильно без допомоги вихователя;
- в експериментальній групі 6 (30%) дітей допускали помилки різного роду та з допомогою вихователя змогли з певної спроби виконати завдання;

- 8 (40%) дітей в експериментальній групі вдавалися до грубих помилок та користувалися допомогою;
- в експериментальній групі 2 (10%) дітей не змогла зробити повністю всі завдання.

Результатів виконання завдань за методикою «Маски» експериментальної групи дітей старшого дошкільного віку (у %) до проведення формульованого експерименту

Рівні Експериментальна група (%)
Високий 20%
Достатній 30%
Середній 40%
Низький 10%

Для виявлення рівня розвитку дитини дошкільного віку за допомогою визначення сформованості координатних уявлень, ступеню опанування зоровим синтезом здійснювалося за допомогою виконання завдань методики «Розрізні картинки».

В результаті спостережень за виконанням дітьми завдань, можливо засвідчити наступне:

- всі картинки склали без помилок 4 (20%) дитини експериментальної групи;

- достатній рівень виявився у 4 (20%) дітей з експериментальної групи;

- 10 (50%) дітей припускалися грубих помилок та потребували значної допомоги;

6. 2 (10%) дітей з експериментальної групи часто помилялися та не змогла виконати завдання повністю.

Результатів виконання завдань за методикою «Розрізні картинки» експериментальної групи дітей старшого дошкільного віку (у %) до проведення формульованого експерименту

Рівні Експериментальна група (%)
Високий 20%
Достатній 20%
Середній 50%
Низький 10%

Означені особливості підтверджують необхідність у використанні сучасних засобів навчально-ігрових педагогічних технологій щодо вдосконалення процесу розвитку пізнавальних інтересів дошкільників та проведення повторної діагностики після формульованого етапу експерименту.

3.2. Розвиток пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку засобами дослідницької діяльності

В процесі здійснення нами формульованого експерименту ми спиралися на етапи дослідницької діяльності які були висвітлені у наукових розвідках Н.Поліхун та В. Дем'яненко: **ознайомлення з проблемами, вибір тематики та напрямку дослідження, вивчення теорії питання (формулювання гіпотези, проблеми, завдань та мети, визначення об'єкта та предмета дослідження, формулювання теми); планування роботи з дослідження (пошук інформації за ключовими поняттями; добірка методів дослідження; складання плану дослідницької роботи, ретельне планування проведення експерименту тощо); проведення практичної роботи з експериментального дослідження (збирання даних та здійснення їх аналізу, обговорення отриманих результатів, визначення, які з проблем були не вирішені раніше); оформлення отриманих результатів проведеного дослідження (структурування зібраних в процесі проведення дослідження матеріалів, складання звіту, оформлення роботи); презентація результатів проведеної дослідницької роботи**[40].

У наукових розвідках А.Карлашук досить чітко окреслено дії дошкільників як складові діяльності. В них включено наступні компоненти діяльності: **постановка проблеми, добір та практичне оволодіння методами дослідження, добір відомостей, узагальнення, аналіз, формулювання висновків** [23]. У своїх наукових розвідках М.Каратаєва дослідницьку діяльність розглядає як певний різновид проекту та її витлумачує як організовану спеціально спільно навчально-пізнавальну діяльність дітей дошкільного віку та вихователя з проектування як колективного так і індивідуального дослідження, що відбувається в межах таких етапів [22]:

1) постановка особистісно значущих для дітей ініціатив (освітніх завдань);

2) процес планування як способів так і ходу так і процесу дослідження;

3) визначення очікуваних результатів дослідження;

4) розгортання процесу діяльності; 5) створення дошкільниками певного конкретного продукту.

М.Каратаєва вважає, що проектно-дослідницька діяльність є видом діяльності з проектування дослідження[22].

1. Паршукова розробила структуру спеціальних занять з експериментування для дошкільників. 1. Постановка дослідницького завдання у вигляді того або іншого варіанта проблемної ситуації. 2. Уточнення правил безпеки життєдіяльності під час експериментування. 3. Складання та уточнення плану дослідження.

4. Вибір обладнання, самостійне його розміщення дітьми в зоні дослідження.

5. Розподіл дітей на підгрупи, вибір ведучих, які допомагають організувати одиниць й коментують хід і результати спільної

діяльності у підгрупах.

6. Аналіз та узагальнення отриманих дітьми результатів експериментування. Ефективність експериментування забезпечується також і урахуванням методологічних вимог до його підготовки та проведення. М. Под'яков виокремив різновиди експериментів у залежності від характеру діяльності: випадкові експерименти, заплановані, експеримент-відповідь на дитяче запитання. Він вважає, що і вимоги до кожного з них відрізняються. Насамперед, випадкові експерименти не потребують спеціальної підготовки, вони проводяться експромтом у тій ситуації, яка склалась на той момент, коли діти побачили щось цікаве. Однак це не означає, що випадкові експерименти дуже прості, вихователь повинен мати ґрунтовну базу знань із **біології, географії тощо. Отже, підготовка до випадкових експериментів - це постійна самоосвіта вихователя.**

Задля розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти треба застосовувати комплексний підхід. У процесі проведення нами формувального експерименту було створено проблемні ситуації та проводилися заняття на яких здійснювалася дослідницька діяльність.

Науковці зазначають, що одним з головних елементів педагогічного впливу на розвиток дітей дошкільного віку є організоване правильно освітнє середовище дитини дошкільного віку, яке набуває таким чином **розвивального ефекту.** О[Ковшар зазначає, **поява у дошкільника стійкої пізнавальної активності, яка є фундаментом дослідницької діяльності дитини, можлива лише в спеціально створеному розвивальному середовищі [25, с. 95]. В педагогіці є усталеним** тлумачення «розвивального середовища», яке було запропоновано Т.Поніманською як «комплексного явища, яке в собі поєднує, як матеріальне так і **технологічне наповнення, високі стандарти санітарно-гігієнічних та психолого-педагогічних умов, доцільне та розумно підібране естетичне оформлення [46, с. 4].**

По факту створення розвивального середовища закладу дошкільної освіти надважливим аспектом стає його корекція та оцінка. К[Крутії [30] у своїх наукових розвідках, висвітлює змістовий (який в себе включає **наповнення середовища), процесуальний (забезпечення активності дитини в середовищі) та результативний (на скільки в середовищі закладі освітній компонент забезпечений загалом) компоненти розвивального освітнього середовища [37].**

Іншим аспектом **забезпечення ефективності розвивального середовища закладу дошкільної освіти це інтеграція в ньому різних видів дослідницької та суміжної діяльності.**

В групі були створені умови для розвитку пізнавальної діяльності дітей. Нами було створене розвивальне середовище, яке б сприяло розвитку пізнавальної діяльності. В групі були створені дослідницькі куточки, в яких є різноманітне обладнання для проведення різноманітних експериментів: природний матеріал: каміння різного розміру та форми, глина, пісок, вугілля, різний за складом ґрунт, мушлі; покидьковий матеріал; різноманітні прилади для проведення дослідів: пісочні годинники, магніти, лупи, біноклі; картки, схеми та багато інших матеріалів прозорі та непрозорі контейнери різного об'єму, стаканчики, пляшечки, поролон, папір, картон та тканина різних видів.

В процесі створення розвивального середовища закладу дошкільної освіти нами було здійснено детальне **планування, враховуючи вікові особливості дітей дошкільного віку, педагогічні цілі, доступні ресурси та особливості закладу. Важливо визначити освітні цілі середовища, враховуючи міжпредметні зв'язки та вікові особливості дітей. Методи та підходи до навчання також були ретельно обрані та можуть включати ігрові методи, інтерактивні підходи та проєктне навчання.**

Поділяємо думку багатьох науковців, **що інтеграція різноманітних видів дослідницької діяльності забезпечує: Розвиток у дітей м'яких навичок: Різноманітні види досліджень допомагають дітям дошкільного віку розвивати універсальні навички, такі як спостережливості, критичне мислення, аналітичність, комунікативність та творчість.** Такі навички важливі для подальшого розвитку та навчання;

Індивідуалізацію навчання дошкільників: Інтеграція різноманітних видів досліджень дає можливість враховувати індивідуальні потреби та інтереси дітей. Дошкільники можуть обирати активності, що їх найбільше цікавлять та можуть розвивати їх власні обдарування;

Постійний стимул як дітей так і вихователів: різноманітні види досліджень створюють стимул для дошкільників та вихователів педагогів задля постійного вдосконалення та розвитку. Вони можуть **навчатися новому, експериментувати та залучати досягнення з різних галузей;**

Збагачення навчального процесу: Інтеграція різноманітних видів досліджень робить навчальний процес для дошкільників більш цікавим та різноманітним. Дошкільники мають можливість здійснювати дослідження різноманітних аспектів **навколишнього світу та вчиться навчатися** за допомогою різноманітних підходів;

Зближення з реальним світом: Розвивальне середовище, що інтегрує різні види досліджень, допомагає дошкільникам зблизитися з реальним світом. Діти самостійно **можуть досліджувати питання, що їх цікавлять, та застосовувати в житті отримані знання;**

Підготовку до майбутнього навчання: Розвивальне середовище, де дошкільники мають можливість проводити різноманітні дослідження виступає ефективним компонентом підготовки дітей до навчання в школі. Вони можуть розвивати самостійність, вміння розв'язувати **завдання та співпрацювати з іншими. Розвивальне ігрове середовище надає багато можливостей для інтеграції інших видів діяльності, через ігрову зокрема. Педагог може створювати такі ігрові завдання, що допоможуть дошкільникам засвоювати конкретний матеріал.** Такі завдання в себе можуть включати **інтерактивні елементи, питання та виклики,** що стимулюють дітей до дослідження та навчання [51].

О. Карпичева наголошує на тому, що дослідницька діяльність характеризується ознаками ситуації досягнення, які мають такий вияв: у ситуації досягнення суб'єкт має отримати певний результат, який можна зафіксувати, оцінити; результат оцінюється відповідно до стандарту оцінки поведінки індивіда в даній ситуації; вимоги, які пред'являються індивіду в ситуації досягнення, у міру складні дозволяють отримати результат, доклавши певних зусиль. «На підставі власної суб'єктивної оцінки дитина відносить або не відносить ситуацію дослідницької діяльності до класу ситуацій досягнення і, як наслідок, обирає чи не обирає поведінку, що характеризується такими ознаками: переживання спрямованості (бажання або примушення) на отримання результату; необхідність докладання зусиль для вирішення завдання; виникнення специфічних афективних реакцій під час здійснення процесу та по досягненню результату; відчуття здатності виконати поставлене завдання» [43].

Однією з умов розвитку дослідницької діяльності **в ознайомлені з довідками дітей дошкільного віку є партнерські взаємини усіх учасників освітнього процесу. Партнерство - певна форма взаємодії, співпраці, взаємин у процесі досягнення спільно поставлених цілей, в основі яких лежать такі принципи: рівноправність партнерів при прийнятті рішень; вибір шляхів вирішення завдань на основі довіри й компромісу; поваги й взаємного врахування інтересів, толерантність до позиції партнера; взаємовигідність і зацікавленість сторін у співпраці; добровільність прийняття взаємних зобов'язань; відповідальність сторін за виконання прийнятих зобов'язань.** Сучасний етап розвитку дошкільної освіти передбачає тісну взаємодію двох виховних інститутів - сім'ї та дошкільного закладу - з метою різнобічного розвитку особистості дитини з урахуванням її можливостей і здібностей. Дитина вчиться тільки у тих, кому довіряє, хто для нього авторитетний. А це означає, що саме батьки є його найкращими вихователями. Тому виникає необхідність спрямування роботи на співпрацю закладів дошкільної освіти та сім'ї, на протипагу заміни дитячим садком батьків у їх значущості для

пізнавального розвитку дитини.

Під час проведення формувального експерименти нами були поведені батьківські збори, групові консультації та індивідуальні бесіди під час яких ми звертали увагу батьків на те, що слід звертати увагу на радість дитини та її засмучення, системно заохочувати прагнення дошкільників дізнатися для себе щось нове, розв'язувати самостійно незрозуміле, з'ясувати суть предметів та явищ. Батьки були активно залучені в освітній процес закладу дошкільної освіти, що допомогло батькам розвивати дітей, спираючись на їх природну допитливість та дослідницьку активність. Батьки мали змогу про способи взаємодії з дитиною, які б сприяли отриманню нових знань [32].

На організаційно-підготовчому етапі нами було проведено анкетування батьків, що допомогло з'ясувати інтерес дітей до дослідницької діяльності. Під час проведення батьківських зборів нами були продемонстровані нескладні досліди та надані були консультації, як підтримувати та розвивати пізнавальну активність дітей дошкільного віку.

Головним принципом організації такої діяльності є забезпечення оптимального способу засвоєння знань, а не їх кількість. Спільна діяльність оснований на підтримці дорослим дитячої ініціативи та дослідницької діяльності. Спільно з дитиною дорослий може здійснювати пошук способів використання різних матеріалів або ж предметів оточуючого світу, робити уточнення їх призначення та проводити різноманітні спостереження та досліди [10, с. 34]. За необхідності дорослий має здійснювати організацію проблемної ситуації, яку діти дошкільного віку можуть вирішити теоретичним, так і за допомогою експерименту (Наприклад перед святом дорослий може запитати чи можна дома виростити зелену цибулю для салату. Дорослий може запитати як це можна швидше зробити (або якщо поставити в воду або ж посадити в ґрунт)). Організація цікавої спільної діяльності дошкільників та батьків сприяє встановленню між ними більш продуктивних контактів, що уможлиблює процес вироблення нових форм та інші норми спільних дій, а також оцінити критично власний стиль взаємодії з дошкільником. Спільна діяльність згуртовує родину. В результаті спільної роботи дошкільники стали більш самостійними, активними, оригінальними, цілеспрямованими та допитливими. Діти мають унікальну можливість проявляти себе творчо. В групі значно збільшилася кількість дітей, які себе проявляють творчо, неординарно та нестандартно.

Вихователь закладу дошкільної освіти може порадишити батькам дітей створити дома «Домашню лабораторію» (спеціальний куточок, де дошкільник самостійно або ж незначно допомогою здійснювати свої власні відкриття). Для того, щоб ознайомити завданнями щодо формування розуміння у дітей причинно-наслідкових зв'язків при вивченні природних процесів та явищ, здійснення порівняння та класифікації природних об'єктів, ми надсилали відеоповідомлення з теми «Як розвивати дослідницькі вміння дошкільників у сім'ї». Таким чином батьки дошкільників мали змогу ознайомитися з повідомленням в індивідуальному порядку, враховуючи наявний вільний час.

Професійним обов'язком вихователів є організація освіти дітей дошкільного віку у період воєнного часу. **Досвід дистанційної взаємодії та освітньої діяльності вихователів ЗДО з дітьми дошкільного віку та їх батьками був набутий під час пандемії COVID-19.**

Повномасштабна війна зумовила **пошук нових та суттєву трансформацію існуючих форм, методів та засобів дистанційного навчання здобувачів дошкільної освіти.**

Під час воєнного стану **прогресивні освітяни та науковці активно почали наповнювати соціальні мережі контентом для розвитку дітей дошкільного віку.** У Telegram-каналі «Підтримай дитину» **зібрані різноманітні матеріали, відеозаписи.** Також популярним відеохостингом є YouTube, **що надає послуги розміщення відеоматеріалів, для розповсюдження й отримання інформації та знань із дошкільної освіти, він стає засобом науково-методичних та теоретико-практичних комунікацій.** У FB-групах вихователі розміщують відеозаписи, **матеріали для безпосереднього поширення в батьківських групах із активними посиланнями на матеріали.**

Під час проведення формувального експерименту нами були використані різноманітні ігрові платформи та програми, які були розроблені спеціально для навчання. Нами були використані **інтерактивні ігри для навчальних дошок (може знаходитись як стаціонарно в розвивальному середовищі так і бути доступним в віртуальному просторі через сервіси Jamboard, Padlet тощо); геолокаційні ігри, які передбачають використання для створення ігор технології GPS, де дошкільники можуть вирушати у реальному світі у пригоди, відвідувати різноманітні історичні місця, вивчати фауну та флору під час природних прогулянок (наприклад в сервісі Google планета Земля); мобільні ігрові аплікації для мобільних пристроїв, передбачають розробку додатків, які поєднують навчання та ігри для дошкільників. Це можуть бути казки, головоломки, історичні ігри, що допомагають дошкільникам вчитися та досліджувати, граючи** [14].

Виховання у дітей дошкільного віку навичок безпечної поведінки, а також здатності передбачати можливі небезпечні ситуації, вміння по можливості їх уникати, а при необхідності діяти надзвичайно актуальні. Аналіз подій, які пов'язані з небезпечною поведінкою дітей дошкільного віку у природі, показує недостатність їх знань у поводженні з різноманітними явищами та об'єктами природи. Підтвердженням цього факту є статистика травматизму дітей через їх необережність та недооцінювання ними небезпеки ситуації. Саме тоді предметом особливої уваги вихователя є дотримання дітьми правил безпеки. Кожна **дитина є дослідником, але через свою необізнаність може стати жертвою своєї надмірної цікавості. Саме це дорослим варто довести до розуміння** дошкільників. Вихователі та батьки мають допомогти дошкільникам навчитися поводитися в природі безпечно. Самі діти досить часто самі є причиною виникнення небезпечних ситуацій. **Цих небезпек можна лише шляхом відповідного навчання та виховання.** Дитину **не потрібно стримувати від пошукової діяльності, а варто спрямовувати її ознайомлюючи з найефективнішими та найбезпечнішими способами отримання інформації.** Дітям дошкільного віку характерна **тяга до всього нового, непізнаного раніше, проте наслідки природних процесів для них можуть бути небезпечними,** оскільки як рослини, так і гриби можуть бути як корисними так і отруйними; вони можуть отримати опіки **від гарячої води.** Вихователям **перед кожним проведенням пошуково-дослідницької роботи з дітьми треба закріплювати правила безпеки та** їх дотримуватись (Наприклад, якщо працювати то акуратно, не штовхаючи одне одного, **нічого не брати до рота,** під час роботи не торкатися а не обличчя а не очей). Тож, **з дітьми дошкільного віку необхідно постійно проводити цілеспрямовану роботу,** прищеплюючи їм навички **обережної поведінки з об'єктами** як неживої так і живої природи, вчити як правильно діяти в екстремальних ситуаціях.

Організуючи пошуково-дослідну діяльність, потрібно ґрунтуватися на її основних принципах та правилах:

від простого до складного, від знайомого до незнайомого. спиратись **на наявний досвід та знання дітей;**

враховувати особливості пори року;

доводити експеримент до кінця;

повторювати досліди для уточнення, поглиблювати знання про той чи інший об'єкт або явище;

робити підсумок результатів дослідів;

виховувати дбайливе ставлення до речей, що оточують дитину, до природи з використанням позитивних прикладів поведінки дорослих і дітей.

Серед найбільш цікавих і доцільних методів та прийомів керівництва дітьми під час використання пошуково-дослідної діяльності ми використовували наступні: **експерименти (досліди), ТРВЗ (теорія розв'язання винахідницьких завдань), метод «Моделювання маленькими чоловічками», спостереження, проектування, праця, поетапна фіксація результатів, дидактичні ігри, трудові доручення,**

бесіди, читання художньої літератури, показ, пояснення, порівняння, зіставлення, обстеження, створення проблемних ситуацій, активізація знань та досвіду дітей, запитання пошукового характеру. Засобами пошукової діяльності є об'єкти живої та неживої природи і обладнання за змістом роботи.

Під час проведення наступного етапу нашого педагогічного дослідження ми залучали дітей старшого дошкільного віку до експериментально-дослідницької діяльності **під час ознайомлення з природою** та розвитку пізнавальних інтересів.

Батькам для проведення з дошкільниками у повсякденному житті ми запропонувати провести такі досліді:

1. Чи у сирому курячому яйці є повітря? Для проведення досліді треба взяти сире куряче яйце та обережно опустити його на дно каструлі, в яку попередньо треба набрати теплої води та варити яйце. Дорослі мають звернути увагу дошкільників на те, що на шкарлупці яйця з'являються невеличкі повітряні бульбашки, що виходять з нього. Дітям треба розказати про будову яйця, а також про важливість повітря для розвитку пташенят і що життя неможливе без повітря.

2. **Вода міститься у продуктах. У сухий цілий поліетиленовий пакет** треба покласти декілька **свіжих овочів або фруктів**. Замість фруктів та овочів можна покласти зелень **петрушки** чи **кропу**. Пакет слід **зав'язати щільно** та **покласти його в холодильник**. **Пакет через добу треба вийняти з холодильника та показати дітям, що на** пакеті на внутрішній поверхні є крапельки води. У дітей може виникнути питання звідки там взялася вода? Дорослі мають пояснити що вона **міститься в овочах і фруктах**. Батьки можуть **розрізати** навпіл огірок, **посолити його або ж поскребти ложечкою та показати сік** дитині. Дорослі можуть **взяти** свіжі та засушені ягоди вишні. Після цього треба видавити краплю соку зі свіжої вишні, а після цього зробити спробу видавити сік із сухої вишні. Дорослі мають **цю ситуацію обговорити з дитиною: чому не можна отримати соку із сухого плоду?**

В процесі формуального експерименту в закладі дошкільної освіти нами було проведено наступні досліді: «Подорож краплинки», «Променчики, що граються у краплинці», «Навіщо сонечко квіткам», «Де методики ховаються від непогоди», «Магічна пірінка», «Зламана гілочка», «Подорож дощового черв'ячка». Проведені досліді викликали у дошкільників інтерес та налаштовували їх на проведення цікавих досліджень. На ділянці закладу дошкільної освіти працюючи з дітьми ми використовували різні досліді з рослинами: «Яка користь бузини», «Як коли проростає насінина», «Хто робе для дощового черв'ячка тунелі», «Як на світло реагують рослини», «Чи рослини п'ють водичку» тощо. В нашій групі є акваріум, тому працюючи біля нього провели наступні досліді з рибами: «Як рибки дихають», «Як личинка волохокрильця від ворогів».

Задля збільшення інтересу дітей нами були використані ігрових форм проведення дослідів з участю різноманітних героїв: Світлячка, дядька Вітру, тітоньки Природи, Капітошки, Чарівника-невидимки, Сорокибілобоки, Чарівного підземного царя.

У процесі пошуково-дослідницької роботи ми використовували художнє слово, а саме: читання різноманітної художньої літератури, розповідання дітям казок, легенд, прислів'їв, що збуджують пізнавальні інтереси дошкільників, сприятимуть розвитку допитливості. В процесі проведення експерименту ми використовували ігрові прийоми - отримання листів скарг від мешканців лісу, саду, городу. Дошкільники, слухаючи їх, можуть замислитися над тим, як вони можуть допомогти іншій живій істоті, як людям слід потрібно охороняти та берегти природу, щоб її зберегти вцілому. Кращому та усвідомленому засвоєнню дошкільниками знань сприяє включення педагогом елементів дослідів в дидактичні та інтелектуальні ігри екологічного спрямування: «Послухай дерева», «Кому треба дуб», «Таємниці зими (що ховається під снігом)», «Зроби природі компліменти (листочку, насінинці, травинці, тощо)», «Екологічна етика».

3.3 Оцінка результативності дослідження (контрольний експеримент)

Після проведення формуального експерименту нами був проведений контрольний експеримент задля того, щоб перевірити ефективність використання пошуково-дослідницької діяльності як засобу розвитку пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку. Задля здійснення **перевірки ми використовували такі ж самі діагностичні засоби, рівні критерії та показники, які ми використали під час здійснення констатувального експерименту. Участь у контрольному експерименті брали 20 дітей, так само як і під час констатувального експерименту.**

Дітьми дошкільного віку було виконано Тест творчого мислення Е. Торренса. В результаті виконання завдань за даною методикою були отримані наступні результати:

- 7. 6 (30%) дітей з експериментальної групи виконали завдання правильно;
- 10 дітей (50%) в експериментальній групі допускали незначні помилки;
- 4 (**20%**) **дитини з експериментальної групи** виконували завдання дуже повільно ;

Результатів виконання завдань за методикою **Тест творчого мислення Е. Торренса експериментальної** групи **дітей старшого дошкільного віку (у %)** до та після проведення формуального експерименту

Рівні Експериментальна група до проведення формуального експерименту (%)

Експериментальна група після проведення формуального експерименту (%)

Високий 10% 30%

Достатній 30% 50%

Середній 40% **20%** Низький **20%** -

Рис. 3.1 Результати виконання завдань за методикою Тест творчого мислення Е. Торренса експериментальної групи **дітей старшого дошкільного віку (у %)** до та після проведення формуального експерименту

Дошкільниками був виконаний тест «Маски». Нами діагностувався емоційний стан дітей з інтерпретацією їх емоційного стану відповідно до вибору нею маски настрою та відповідям на запитання вихователя. Підсумки виконання завдань та **спостереження та підсумки виконання завдань виявили рівні вміння** дошкільників правильно інтерпретувати як свій власний емоційний стан та інших людей:

- 4 (40%) дитини в експериментальній групі виконали завдання правильно без допомог вихователя;
- в експериментальній групі 6 (50%) дітей **допускали помилки різного роду та з допомогою вихователя змогли з певної спроби виконати завдання;**
- 8 (10%) дітей в експериментальній групі **вдавалися до грубих помилок та** користувалися допомогою;

Результатів виконання завдань за методикою «**Маски**» експериментальної групи **дітей старшого дошкільного віку (у %)** до та після проведення формуального експерименту

Рівні Експериментальна група до проведення формуального експерименту (%)

Експериментальна група після проведення формуального експерименту (%)

Високий 20% 40%

Достатній 30% 50% Середній 40% 10%

Низький 10% -

Рис. 3.2 Результати виконання завдань за методикою «**Маски експериментальної групи дітей старшого дошкільного віку (у %)**» до та після проведення формуального експерименту

Для виявлення рівня розвитку дитини дошкільного віку **за допомогою визначення сформованості координатних уявлень**, ступеню опанування зоровим синтезом здійснювалося за допомогою виконання завдань методики «Розрізні картинки».

В результаті спостережень за виконанням дітьми завдань, можливо засвідчити наступне:

- всі картинки склали без помилок 8 (40%) дитини експериментальної групи;
- достатній рівень виявився у 6 (30%) дітей з експериментальної групи;
- 6 (30%) дітей **припускалися грубих помилок та потребували значної допомоги.**

Результатів виконання завдань за методикою «Розрізні картинки» експериментальної групи **дітей старшого дошкільного віку (у %)** до та після проведення формуального експерименту

Рівні Експериментальна група до проведення формуального експерименту (%)

Експериментальна група після проведення формуального експерименту (%)

Високий 20% 40%

Достатній 20% 30% Середній 50% 30%

Низький 10% -

Рис. 3.2 Результати виконання завдань за методикою «Розрізні картинки» експериментальної групи дітей старшого дошкільного віку (у %) до та після проведення формуального експерименту

Отже, пошуково-дослідницька діяльність є ефективним засобом розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку у процесі пошуково-дослідницької діяльності. **Після проведення нами формуального експерименту та впровадження розробленої програми значна кількість дошкільників** мають високий рівень розумового та емоційного розвитку.

Висновки до 3 розділу

Результати здійсненого теоретичного аналізу пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку уможливили виділення критеріїв, **які стали основою для застосування діагностичних методик. Враховуючи показники, які були запропоновані науковцями на основі ключових критеріїв: допитливість, позитивна пізнавальна мотивація, глибина та інтенсивність емоційних симптомів**, які пов'язані зі здобуттям **знань та вмінь; творче мислення** дошкільника; активність та ініціатива в процесі ігрової діяльності дитини.

Нами була проведена діагностика рівня пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку під час дослідницької діяльності. Обрані діагностичні методики були використані для виявлення порівняльного рівня емоційного та розумового розвитку дітей дошкільного віку.

Нами бали враховані особливості розвитку дітей дошкільного віку та для здійснення діагностики рівня сформованості пізнавальних інтересів, а також пізнавальної активності в процесі здійсненні дослідницької діяльності та обрані наступні діагностичні методики: малюнковий тест «Закінчи малюнок», тест «Маски», методика «Розрізні картинки».

Дослідження проводилося на базі закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №42 Олександрійської міської ради, Кіровоградської області. **В проведенні експериментального дослідження брали участь 20 дітей старшого дошкільного віку (5-6 років).**

В результаті проведення констатувального експерименту, було з'ясовано, що пізнавальні інтереси дошкільників сформовані не достатньо. В результаті чого нами була розроблена та реалізована програма формуального експерименту.

Задля розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти треба застосовувати комплексний підхід. У процесі проведення нами формуального експерименту було створено проблемні ситуації та проводилися заняття на яких здійснювалася дослідницька діяльність.

Науковці зазначають, що одним з головних елементів педагогічного впливу на розвиток дітей дошкільного віку є організоване правильно освітнє середовище дитини дошкільного віку, яке набуває таким чином розвивального ефекту. Нами було створене розвивальне середовище, яке б сприяло розвитку пізнавальної діяльності. В групі були створені дослідницькі куточки, в яких є різноманітне обладнання для проведення різноманітних експериментів: природний матеріал: каміння різного розміру та форми, глина, пісок, вугілля, різний за складом ґрунт, мушлі; похідковий матеріал; різноманітні прилади для проведення дослідів: пісочні годинники, магніти, лупи, біноклі; картки, схеми та багато інших матеріалів прозорі та непрозорі контейнери різного об'єму, стаканчики, пляшечки, поролон, папір, картон та тканина різних видів.

Вихователь закладу дошкільної освіти може поради́ти батькам дітей створити дома «Домашню лабораторію». Батькам для проведення з дошкільниками у повсякденному житті ми запропонувати провести такі досліді: У процесі пошуково дослідницької роботи корисним та цікавим є використання художнього слова, а саме: читання різноманітної художньої літератури, розповідання дітям казок, легенд, прислів'їв, що збуджуватимуть пізнавальні інтереси дошкільників, сприятимуть розвитку допитливості. В процесі проведення експерименту ми використовували ігрові прийоми - отримання листів скарг від мешканців лісу, саду, городу.

ВИСНОВКИ

Проведене нами дослідження довело правомірність висунутих теоретичних положень, що дозволило сформулювати наступні висновки.

В перекладі з латинської мови термін інтерес (interest) означає важливий. Здійснене узагальнення **психолого-педагогічних досліджень з питань формування пізнавальних інтересів дало підстави розглядати інтерес як вибіркове емоційно-пізнавальне ставлення особистості до предметів, людей, явищ, подій навколишньої дійсності, а також до певних видів діяльності, які мають життєве значення для неї: як прояв мислительної та емоційної активності, як своєрідний сплав інтелектуальних емоційно-вольових та процесів, як структуру, що складається з домінуючих потреб, як ставлення особистості до світу.** Педагоги та психологи виділяють декілька стадій інтересу: зацікавленість, допитливість, пізнавальні інтереси.

Для розвитку **пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку** використовуються різноманітні засоби. Для **розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку** використовуються різноманітні засоби. задля розвитку пізнавального інтересу дошкільників доречно використовувати

інформаційно-комунікаційні технології. Вихователь може створити сприятливу емоційну атмосферу пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку за допомогою казки. В закладах дошкільної освіти формування пізнавального інтересу відбувається також засобами народознавства шляхом залучення дітей до вивчення побуту, культури, звичаїв рідного народу; народну символіку, рідну мову, фольклор, **народний календар, героїчну історію, народні ігри та іграшки, народні традиції, національне мистецтво, родинно-побутову культуру.** Дошкільники **вивчають народні свята, ремесла, ознайомлюються зі зразками художньої культури, а також з творами мистецтва.** Ще одним засобом формування пізнавального інтересу є гра. Гра стимулює інтерес житини до глибокого усвідомленого пізнання.

Науковцями було **доведено, що в процесі дослідницької діяльності у дитини розвиваються пізнавальна активність, яка зорієнтована на отримання нових знань;** творчих здібностей; під час **експериментування досить чітко представлений момент саморозвитку; процес мотивації дошкільника до самонавчання яскраво виражений;** відбувається розвиток психічних процесів (мислення, пам'ять, увага) та когнітивної сфери. Провідною **перевагою дослідницької діяльності** дитини є формування **реальних уявлень про досліджуваний об'єкт, про його зв'язки з іншими об'єктами та середовищем існування.**

Дослідження проводилося на базі закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №42 Олександрійської міської ради, Кіровоградської області. **В проведенні експериментального дослідження брали участь 20 дітей старшого дошкільного віку (5-6 років).**

В результаті проведення констатувального експерименту, було з'ясовано, що пізнавальні інтереси дошкільників сформовані не достатньо. В результаті чого нами була розроблена та реалізована програма формувального експерименту.

Задля розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти нами було застосовано комплексний підхід. У процесі проведення нами формувального експерименту було створено проблемні ситуації та проводилися заняття на яких здійснювалася дослідницька діяльність. Нами було створене розвивальне середовище, яке б сприяло розвитку пізнавальної діяльності. В групі були створені дослідницькі куточки, в яких є різноманітне обладнання для проведення різноманітних експериментів. Ми порадили батькам дітей створити дома «Домашню лабораторію». У процесі пошуково дослідницької роботи ми активно використовували художнє слово. В процесі проведення експерименту ми використовували ігрові прийоми - отримання листів скарг від мешканців лісу, саду, городу.

Після проведення формувального експерименту нами був проведений контрольний експеримент задля того, щоб перевірити ефективність використання пошуково-дослідницької діяльності як засобу розвитку пізнавальних інтересів у дітей дошкільного віку. Задля здійснення **перевірки ми використовували такі ж самі діагностичні засоби, рівні критерії та показники, які ми використали під час здійснення констатувального експерименту.** Нами було з'ясовано, пошуково-дослідницька діяльність є ефективним засобом розвитку пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку у процесі пошуково-дослідницької діяльності. **Після проведення нами формувального експерименту та впровадження розробленої програми значна кількість дошкільників мають високий рівень** розумового та емоційного розвитку.